

”Mun Tarina” - Tyttöjen kokemuk- sia luovan toiminnan ryhmään osallistumisesta

Liisa Kaltia
Lea Tirkkonen

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**”Mun Tarina” - Tyttöjen kokemuksia luovan
toiminnan ryhmään osallistumisesta**

Liisa Kaltia, Lea Tirkkonen
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2019

Liisa Kaltia, Lea Tirkkonen

”Mun Tarina” - Tyttöjen kokemuksia luovan toiminnan ryhmään osallistumisesta

Vuosi 2019 Sivumäärä 59

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli luoviin menetelmiin pohjautuvan Mun Tarina ryhmän suunnittelu ja toteutus yhteistyössä Espoon Tyttöjen Talon kanssa. Espoon Tyttöjen Talon toiminta on sosiaalista nuorisotyötä, joka on suunnattu tytöille, naisille ja sellaiseksi itsensä kokeville. Opinnäytetyö toteutettiin osana jalkautuvan monikulttuurisen tyttötyön Sorella-kehittämishanketta. Sorellan toiminnan tarkoituksena oli kehittää eri kulttuuritaustoista tuleville tytöille ja nuorille naisille toimintaa heidän asuinympäristöissään.

Ryhmätoiminnalla pyrittiin vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin tukemalla heidän itsetuntemuksensa kasvua, kehittämällä heidän vuorovaikutustaitojaan ja tarjoamalla turvallista ohjattua ryhmätoimintaa. Tavoitteena oli lisäksi kerätä tietoa osana Sorellaa toteutetun ryhmän sovellettavuudesta jalkautuvaan tyttötyöhön.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostui seitsemästä ryhmäkerrasta, joissa toiminta rakentui taidetyöskentelyn ympärille. Opinnäytetyössä tarkasteltiin ryhmään osallistuneiden 12-14 -vuotiaiden tyttöjen kokemuksia luovien menetelmien käytöstä vuorovaikutusta lisäävänä tekijänä ja olivatko kokemukset samansuuntaisia aiempien tutkimusten kanssa.

Työn teoreettisena perustana olivat tyttötyön lähtökohdat, sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys ja luovien menetelmien mahdollisuudet vuorovaikutuksen tukemisessa. Osallistuvan havainnoinnin avulla kerättiin tietoa tyttöjen kokemuksista ryhmään osallistumisesta. Arvioinnissa sovellettiin laadullisen tutkimuksen piirteitä. Aineisto koostui havainnoinnista, ryhmässä syntyneistä kuvista ja ryhmään osallistuneilta saaduista palautteista.

Johtopäätösten perusteella luovat menetelmät auttoivat turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiiirin synnyssä ja mahdollistavat uuden oivaltamisen. Luovat menetelmät tukevat ryhmäytymistä ja tuovat iloa.

Taidelähtöinen työskentely sopii sukupuoli- ja kulttuurisensitiiviseen työhön, jossa mahdollistetaan normeista vapaata kohtaamista. Mun Tarina ryhmä on toteutettavissa nuorille sosiaalisten taitojen harjoitteluun sukupuolesta riippumatta.

Asiasanat: Vuorovaikutus, Tyttötyö, Luovat menetelmät

Liisa Kaltia, Lea Tirkkonen

"My story" - Girls' experiences of participating in a creative group

Year	2019	Pages	59
------	------	-------	----

The aim of this functional thesis was to plan and execute a Mun Tarina (My story) group that was based on creative methods in co-operation with Espoon Tyttöjen Talo (Girls' House). The main work in Girls' House is social youth work with a gender and cultural sensitive approach, aimed at girls, women and those who experience themselves as such. The thesis was executed as part of the Sorella-development project. Sorella does multicultural girl work, and the purpose of project was to develop activities for girls and young women from multicultural backgrounds in their surrounding neighbourhood.

Different group activities were used to support the girls' needs of growth of their self-knowledge, developing interpersonal skills and providing safe guided activities. In addition, the aim was to collect information about the applicability of the group as part of Sorella-project's girl work. The functional part consisted of seven art group sessions. This thesis studied the experiences of the girls aged between 12-14 of how the creative methods supported and increased interaction and compared them with earlier studies for consistency.

The theoretical framework of this thesis is based on girl work, gender and cultural sensitivity and the possibilities of creative methods in supporting interpersonal skills. The information about girls' experiences during the group sessions was collected using participatory observation. Qualitative research methods were applied in the evaluation. The material consisted of observation, art works created during group sessions and collected feedback.

Based on the results, creative methods and art work sessions facilitated the acquisition of interpersonal skills and provided possibilities to explore self-development. Creative methods supported interaction and provided joy. It was found that art work is compatible to gender and cultural work where norm free encountering is possible. Mun Tarina group is suitable for youth to practice social skills irrespective of gender.

Keywords: Interaction, Girl work, Creative methods

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Toiminnallinen opinnäytetyö: tarkoitus ja tavoitteet sekä toimintaympäristö	7
2.1	Opinnäytetyön tavoitteet.....	7
2.2	Espoon Tyttöjen Talo ja Sorella-hanke	8
3	Menetelmälliset valinnat	10
3.1	Havainnointi ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi tutkimusmenetelminä	10
3.2	Tutkimuksen eettiset periaatteet	11
3.3	Tutkimuksen luotettavuus	12
4	Tutkielman teoreettiset lähtökohdat ja viitekehys.....	13
4.1	Tyttötyö ja sukupuolisensitiivisyys	13
4.2	Kulttuurisensitiivisyys ja monikulttuurisuuden moninaiset piirteet.....	15
4.3	Nuoruus elämänvaiheena	16
4.4	Vuorovaikutustaidot	18
4.5	Taide vuorovaikutuksen tukena.....	19
5	Prosessin ja toiminnan kuvaus.....	21
5.1	Suunnitelma ryhmän toiminnasta	22
5.2	Toteutuksen kuvaus.....	25
5.3	Ryhmän aloitus	27
5.4	Tutustumista ryhmään	28
5.5	Kuvat kertovat.....	29
5.6	Kuvan monet mahdollisuudet	30
5.7	Tarinoita nimestä	32
5.8	Omat rajat	33
5.9	Ryhmän päätös	34
6	Mun Tarina ryhmän arviointia sisällönanalyysin ja palautteiden avulla	35
6.1	Luottamuksellinen ryhmä.....	36
6.2	Havaintoja taidetyöskentelystä.....	37
6.3	Ryhmä tyttöjen silmin.....	38
6.4	Ohjaajuuden tarkastelu.....	40
6.5	Yhteistyökumppanin palaute	41
7	Johtopäätökset ja pohdinta	41
7.1	Johtopäätökset	42
7.2	Pohdinta	45
	Kuviot.....	50
	Liitteet	51

1 Johdanto

Toiminnallisena opinnäytetyönämme toteutimme luoviin menetelmiin pohjautuvan Mun Tarina pienryhmän yhteistyössä Espoon Tyttöjen Talon kanssa. Opinnäytetyöprojektissa suunnitelimme ja ohjasimme 12-14 -vuotiaiden tyttöjen toiveille pohjautuneen luovan toiminnan ryhmän osana Espoon Tyttöjen Talon toimintaa.

Mun Tarina on osa tarinaamme, joka sai alkunsa sosionomiopintojemme alkutaipaleella ensimmäisten yhteisten projektien myötä. Yhteinen kiinnostuksemme luoviin menetelmiin ja ihmisten kohtaamiseen innostivat meitä yhteistyön syventämiseen läpi opintojen. Yhteinen näkemys ja omat kokemuksemme luovien menetelmien hyödyistä ja sovellettavuudesta monenlaisiin toimintaympäristöihin sosiaalialalla olivat opinnäytetyömme kivijalka. Halusimme tarjota nuorille luovien menetelmien mahdollistaman väylän ilmaista itseään. Nuoruus on elämänvaiheena ainutkertainen sisältäen monenlaisia tunteita ja kasvua monella eri tasolla. Se on myös herkkää aikaa, jolloin turvallisen aikuisen tuki on ensiarvoisen tärkeää. Nuorten kanssa työskentely on meille lähellä sydäntä.

Päätöksemme tehdä opinnäytetyö nuorten parissa on myös aiheeltaan ajankohtainen. Nuorten yksinäisyys on lisääntynyt ja eriarvoisuus kasvanut, joten tarvitaan tekoja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Taide antaa mahdollisuuden keskusteluyhteyden syntymiselle, onnistumisen kokemukselle ja pystyvyyden tunteen rakentumiselle. Mielestämme on hedelmällistä tarjota taiteen hyvinvointivaikutuksia ennaltaehkäisevän työn kautta. Ennaltaehkäisevää työtä tehdään paljon järjestöissä, kuten esimerkiksi nuorisjärjestöissä. Olimme innostuneita mahdollisuudesta saada toteuttaa opinnäytetyömme yhteistyössä Espoon Tyttöjen Talon kanssa, jolla on vahva arvoperusta ja työn ydin on tyttöjen hyvinvoinnin tukemisessa.

Työmme teoreettisena perustana ovat tyttötyön lähtökohdat sekä sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys. Tarkastelemme nuoruutta elämänvaiheena ja hahmottelemme luovien menetelmien mahdollisuuksia tukea vuorovaikutustaitoja. Teoriatiedon avulla pyrimme avaamaan taidetyöskentelyä sisältävien ryhmäkertojen rakennetta.

Työmme teoreettiseen perustaan peilaten suunnitelimme projektimme toimintaosuuden, Mun Tarina ryhmän. Ryhmän nimi ”Mun Tarina” kuvaa osuvasti toiminnan ydinajatuksista, oman tarinan tutkimista. Suunnittelemamme ryhmän tavoitteina oli tarjota turvallista ohjattua ryhmätoimintaa, jossa tytöt saivat vuorovaikutukselliseen ryhmään osallistumalla mahdollisuuden harjoitella yhteistyö- ja ryhmätyötaitojaan. Tavoitteena oli myös kerätä tietoa osana Sorella-hanketta toteutetun kohdennetun ryhmän sovellettavuudesta jatkossa osaksi jalkautuvaa tyttötyötä. Opinnäytetyöprojektimme tavoitteina olivat lisäksi oman ohjaajuutemme kehittäminen ja oppimisprosessimme kuvaaminen, siksi esittelemme opinnäytetyömme elämänkaaren vaihe vaiheelta aina suunnittelusta yhteistyöhön ja projektin toteuttamiseen asti.

Opinnäytetyömme kirjallinen raportti johdattaa ensin toiminnallisen opinnäytetyön taustoihin, tarkoitukseen ja tavoitteisiin sekä esittelee yhteistyökumppanimme Espoon Tyttöjen Talon toiminta-ajatusta ja sen jalkautuvan monikulttuurisen tyttötyön Sorella-hankkeen. Keräsimme osallistuvan havainnoinnin avulla tietoa tyttöjen kokemuksista toteuttamaamme luovan toiminnan ryhmään osallistumisesta. Ryhmän arvioinnissa sovellettiin laadullisen tutkimuksen piirteitä. Arvioitava aineisto koostui havainnoinnista, ryhmässä syntyneistä kuvista ja osallistujilta sekä yhteistyökumppanilta saaduista palautteista. Lopuksi arvioimme tavoitteidemme toteutumista ja esittelemme ajatuksiamme Mun Tarina ryhmän tulevaisuudesta.

2 Toiminnallinen opinnäytetyö: tarkoitus ja tavoitteet sekä toimintaympäristö

Opinnäytteen tarkoituksena on oppimiskokemuksen lisäksi osoittaa opiskelijan hankittu ammatillinen osaaminen sekä kyky yhdistää nämä työelämän tarpeisiin. Yleisesti toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on nostaa esiin käytännön ja teorian välistä ammatillista vuorovaikutusta. Ammattikorkeakoulussa toteutettava toiminnallinen opinnäytetyö yhdistää tutkimusviestinnän avulla toteutuksen ja raportoinnin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9-10.)

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta: raportista ja produktista. Raportti on opinnäytteen tutkimusviestinnällinen kirjallinen osuus. Siitä ilmenee mitä, miksi ja miten produkti on toteutettu. Lisäksi se kuvaa työprosessia sekä esittelee tuloksia ja johtopäätöksiä. Produkti on opinnäyteprosessissa syntynyt tuotos, joka voi olla esimerkiksi työnäyte. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65.) Vilkkä ja Airaksinen (2003, 82) kuvaavat opinnäytetyöraportin tekstilajia kertomuksena, joka piirtyy projektin ja työprosessin mukaan. Toiminnallisissa opinnäytetyöissä laadullisen tutkimusmenetelmän käyttäminen tukee kokonaisvaltaista asian ymmärtämistä (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63). Toiminnallisessa opinnäytetyössä kerättyä aineistoa ei ole välttämätöntä analysoida tutkimuksellisen opinnäytetyön tapaan vaan sen tarkoituksena voi olla syventää keskustelua teorian ja käytännön välillä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 57-58.) Opinnäytetyömme produkti on Mun Tarina ryhmän suunnittelu ja toteutus. Kuvaamme menetelmällisiä valintojamme luvussa kolme.

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteena oli luoviin menetelmiin pohjautuvan pienryhmän suunnittelu ja toteutus yhteistyössä työelämäyhteistyökumppanin kanssa sekä oman ammatillisen osaamisemme kehittäminen. Tavoitteenamme oli myös kerätä tietoa osana Sorella-hanketta toteutetun kohdennetun ryhmän sovellettavuudesta jalkautuvaan tyttötyöhön. Tarkastelemme Mun Tarina ryhmään osallistuneiden tyttöjen kokemuksia luovien menetelmien käytöstä

vuorovaikutusta lisäävänä tekijänä ja sitä, ovatko nämä kokemukset samansuuntaisia teorian ja muiden julkaisujen kanssa.

Sosionomiopinnoissamme olemme suuntautuneet luoviin toimintoihin ja niiden soveltamiseen sosiaalialalla. Ne ovat osa ammatillisuutemme ja osaamisemme perustaa. Opintojemme aikana meille on herännyt kiinnostus tarkastella luovia menetelmiä vuorovaikutuksen tukena ja sitä synnyttävänä voimana.

Ryhmätoiminnalla pyrimme tarjoamaan tytöille turvallista ohjattua ryhmätoimintaa, jossa on mahdollista tukea heidän itsetuntemuksensa kasvua ja heidän vuorovaikutustaitojaan. Mun Tarina ryhmän tavoitteena oli kehittää tyttöjen sosiaalisia taitoja:

- Vuorovaikutusta lisäämällä ja sitä tukemalla
- Yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja kehittämällä
- Itsetuntemusta vahvistamalla

Ohjaajina tavoitteemme olivat oman ohjaajuusosaamisemme vahvistaminen ja kehittäminen, erityisesti työskennellessä lasten ja nuorten kanssa. Halusimme kehittää myös omaa projektityöskentelyosaamistamme. Asiakkaiden tarpeista lähtevän tavoitteellisen toiminnan suunnittelu, toteutus, projektin arviointi ja raportointitaidot ovat mielestämme tärkeitä tulevana sosiaalialan ammattilaisina. Opinnäytetyöprosessiamme ohjasi Loisto settlementin visio:

”Luomme moniäänistä maailmaa, jossa jokainen voi toteutua täydesti.”

(Loisto settlementti 2018).

Loisto settlementin missio on olla vahvistamassa haavoittuvassa asemassa olevia lapsia ja nuoria (Loisto settlementti 2018). Olimme sitoutuneet opinnäytetyössämme Loisto settlementin missioon, sillä halusimme osaltamme olla vahvistamassa toimintaan osallistuvia lapsia ja nuoria.

2.2 Espoon Tyttöjen Talo ja Sorella-hanke

Espoon Tyttöjen Talo kuuluu yhdessä Helsingin Tyttöjen Talon, Poikien Talon, Silmu-toiminnan, Itä-Pasilan sosiaalisen nuorisotyön, Loisto-pajan ja Saunalahden tukiasuntoyhteisön kanssa Loisto settlementti ry:n toimintaan (Loisto settlementti 2019). Loisto settlementti ry on sosiaalista nuorisotyötä tekevä varhaisnuoriso- ja nuorisoyhdistys. Yhdistyksen toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta (Settlementti 2018a). Sosiaalisen nuorisotyön avulla voidaan tukea lasten ja nuorten elämänhallintaa. Lisäksi syrjäytymisen ehkäisy ja korjaava sosiaalinen työ ovat osa sosiaalista nuorisotyötä. Loisto settlementti tarjoaa kaikille 0-29-vuotiaille lapsille ja nuorille paikkoja tulla kohdatuksi ja autetuksi. Loisto settlementti tekee valtakunnallista seksu-

aaliväkivaltatyötä Otava-kehittämishankkeen avulla sekä koordinoi valtakunnallista sukupuolisensitiivisen työn verkostoa. Lisäksi järjestö toimii valtakunnallisella tasolla tuottaen ja toteuttaen sosiaali- ja terveystalvveluja. Työtä ohjaavia arvoja ovat yhdenvertaisuus, moninaisuus ja tasa-arvo. Keskiössä ovat usko ihmisen voimavaroihin, heikoimmassa asemassa olevien puolustaminen, yksilön oikeuksien kunnioittaminen ja yhteisöllisyys. (Loisto settlementti 2018.)

Espoon Leppävaarassa sijaitsevan Tyttöjen Talon toiminta on suunnattu 10-28-vuotiaille tytöille, naisille ja sellaiseksi itsensä kokeville. Espoon Tyttöjen Talolla ammattilaisten työtä ohjaa sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen työote. Sukupuolisensitiivisen työtteen tarkoituksena on tutkia, nähdä ja tehdä näkyväksi sekä tarvittaessa kyseenalaistaa vakiintuneita käsityksiä sukupuolesta (Bahmani & Honkasalo 2016, 8). Kulttuurisensitiivisen työtteen perustana on tahto ymmärtää ja huomioida eri kulttuurien erityispiirteitä sekä edistää yhdenvertaisuuden toteutumista. Kulttuuri- ja sukupuolisensitiivinen työote pitää sisällään työntekijän kyvyn tunnistaa ja reflektoida kulttuurinsa arvoja ja normeja. (Espoon Tyttöjen Talo 2019.) Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen työtteen avulla nuoria tuetaan henkilökohtaisessa kasvussa omaksi itsekseen hyväksyvässä ja turvallisessa ilmapiirissä. Toiminnassa nuoren on mahdollista osallistua omassa tahdissaan ja tarjontaa on monipuolisesti erilaisista ryhmistä aina yksilötyöhön. (Espoon Tyttöjen Talo 2018.)

Espoon Tyttöjen Talolla toimi jalkautuvan monikulttuurisen tyttötyön Sorella-kehittämishanke, joka on sittemmin saanut pysyvän rahoituksen. Sorella-toiminnan tarkoituksena on kehittää tytöille ja nuorille naisille ilmaista toimintaa eri puolilla Espoota tavoitteenaan saada mukaan eri kulttuuritaustoista tulevia tyttöjä. Sukupuolisensitiivisen työtteen avulla halutaan tavoittaa nuoret heidän omassa asuinymäristöissään. Jalkautuvan tyttötyön keskeinen periaate on viedä harrastusmahdollisuuksia ja eri toimintoja nuorten lähtökohdat huomioiden näihin ympäristöihin. Sorella-toiminnan avulla halutaan tarjota tilaisuuksia tytöille ja nuorille naisille pohtia omaan elämään tai eri kulttuureihin liittyviä kysymyksiä. Lisäksi toiminnan avulla halutaan järjestää mahdollisuuksia, joissa voi harjoitella suomen kieltä. (Espoon Tyttöjen Talo 2018; Bahmani & Honkasalo 2016, 21.)

Osana Sorellan toimintaa järjestetään 10-19-vuotiaille tytöille avoin Candy-kahvila kerran viikossa Espoon Me-talolla. Me-säätiön Me-talot ovat yhteisöjen käytössä olevia tiloja kooten yhteen alueiden asukkaat ja toimijat asuinalueiden hyvinvoinnin lisäämiseksi (Me-säätiö 2018). Candy-kahvilatoiminnan tarkoitus on tarjota ilmaista, mielekästä ja turvallista toimintaa lähi-alueilla asuville tytöille. Espoon Tyttöjen Talo järjestää avointa Candy-kahvila toimintaa yhteistyössä Me-talon ja Espoon kaupungin nuorisopalvelujen kanssa. (Loisto settlementti 2017, 29; Espoon Tyttöjen Talo 2018.) Opinnäytetyönämme toteutettu Mun tarina ryhmä kokoontui Espoon Me-talolla Candy-kahvilatoiminnan yhteydessä.

3 Menetelmälliset valinnat

Toiminnallisen opinnäytetyömme tutkimusmenetelminä käytämme osallistuvaa havainnointia ja soveltaen taideperusteista tutkimuskäytäntöä. Tarkoituksemme on pitää tutkimuspäiväkirjaa, johon kirjaamme opinnäytetyöprosessin aikana ja jokaiselta toimintakerralta omia havaintojamme ja tyttöjen antamaa suullista palautetta. Lisäksi keräämme kirjallista palautetta työiltä ja työelämäyhteistyökumppaniltamme. Palautteet ja tutkimuspäiväkirjaan kirjatut havainnot muodostavat aineiston, jota tulemme analysoimaan sisällönanalyysin keinoin. Seuraavassa alaluvussa avaamme havainnointia perusmetodina ja sen soveltuvuutta toiminnallisen opinnäytetyön tutkimusmetodiksi. Tässä luvussa esittelemme myös, miten aineistolähtöisen sisällönanalyysin piirteitä voidaan hyödyntää projektin arvioinnissa. Tutkimuksen eettiset periaatteet ja luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä avataan tutkimusmenetelmien jälkeen.

3.1 Havainnointi ja aineistolähtöinen sisällönanalyysi tutkimusmenetelminä

Havainnointia pidetään tieteellisen tutkimuksen perusmetodina, jolla saadaan tietoa tutkittavasta aiheesta. Havainnointi soveltuu tutkimusmetodiksi tutkittaessa yksilön toimintaa ja vuorovaikutusta ryhmässä sekä esimerkiksi kuvien, tekstien ja ympäristön tarkasteluun. Havainnointi on soveltuva menetelmä myös tutkittaessa lapsia ja nuoria. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2005, 202) argumentoivat havainnoinnin erinomaisesta kyvystä tuottaa suoraa tietoa tutkittavasta kohteesta. Havainnoinnin avulla voidaan saada kuvausta luonnollisesta ympäristöstä, jossa tutkittavat toimivat. Havainnointia tutkimusmetodina käytettäessä on oleellista muistaa erottaa omat havainnot omista tulkinnoista kirjaamalla ne selkeästi toisistaan erikseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 206.)

Havainnointi on osallistuvaa silloin, kun tutkija osallistuu tutkittavien toimintaan heidän ehdot huomioiden ja toimimalla ryhmän jäsenenä. Tällöin tutkijalle syntyy ryhmässä oma rooli. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2005, 205.) Syntyneellä roolilla on vaikutusta tutkittavaan ryhmään, kuten Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2005, 202) viittaavat Walter R. Borgin ja Meredith D. Gallin tekemiin luokkahuonetutkimuksiin, joissa tutkija vaikuttaa opettajan ja oppilaiden käyttäytymiseen.

Havainnointia kannattaa suunnitella etukäteen heti, kun tutkimuskysymys on selkeytynyt. Suunnitelmallisuus parantaa havainnoinnin tehokkuutta auttaen keskittymään tutkimuksen kannalta oleellisiin asioihin. Tutkija voi rajata havainnointia tutkimusta tukevan teorian avulla. (Vilka 2006, 44; Grönfors 1985, 100-101.) Lisäksi havainnoinnin etiikkaa pohtiessa on syytä huomioida se, kuinka yksityiskohtaisesti havainnoinnista kerrotaan osallistujille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 203).

Syvennämme ymmärrystämme ryhmästä soveltamalla taideperusteista tutkimuskäytäntöä. Taideperusteisessa tutkimusmenetelmässä taidetta käytetään johdonmukaisesti tapana kerätä ja tuottaa tietoa. Patricia Leavy (2009, 2) kuvaa taideperusteista tutkimuskäytäntöä perinteistä akateemista tutkimuskäytäntöä vapaammaksi tavaksi tuottaa ihmisläheistä tietoa. Sitä voidaan kuitenkin pitää laadullisen tutkimusperinteen suuntauksena, jonka tavoitteena on tehdä näkyväksi herkästi piiloon jääviä havaintoja sekä synnyttää keskustelua ja vuorovaikutusta taiteen ja tieteen rajapinnoilla (Känkänen 2013, 95-96).

Valitsimme laadullisen tutkimusmenetelmän, sillä tavoitteenamme on saada ymmärrystä toteuttamastamme projektista kokonaisuutena. Sovellamme havainnointiaineistoomme laadullisen aineistolähtöisen sisällönanalyysin piirteitä. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 122) toteavat tutkimuksen aineiston kuvaavan tutkittavaa ilmiötä. Aineiston sisällönanalyysin tarkoitus on rakentaa selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä ja antaa aineistolle muoto, jossa on kaikki tarvittava tieto. Sisällönanalyysin avulla tutkimusaineisto pilkotaan osiin, käsitteellistetään ja tämän jälkeen rakennetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.)

Tuomen ja Sarajärven (2018, 122-123) mukaan aineistolähtöistä sisällönanalyysiä voidaan tehdä esimerkiksi etenemällä seuraavin vaihein. Ensimmäinen vaihe on aineiston sisältöön perehtyminen, jonka jälkeen aineistosta etsitään pelkistetyt ilmaukset. Pelkistetyt ilmaukset voidaan koota listaksi ja etsiä niistä samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Pelkistettyjen ilmausten listat jaotellaan ryhmiksi ja niistä muodostetaan alaluokat. Aineiston jaottelua jatketaan, kunnes ilmaisuille on löydetty yhdistävä luokka. Aineistosta riippuen alaluokkien ja yhdistävän luokan väliin voi syntyä lisäluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-127.) Palaamme aineistomme analyysin toteutuksen kuvaukseen tarkemmin luvussa kuusi.

3.2 Tutkimuksen eettiset periaatteet

Sosiaalialalla ammattietiikan perusteena ovat ihmisarvo, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus (Talentia 2017, 7). Samoja periaatteita noudatetaan tutkimusetiikassa (Juvakka & Kylmä 2007, 147). Ammattietiikka edellyttää luottamuksellisen suhteen syntymistä asiakkaan ja työntekijän välille, joka syntyy heidän aidossa kohtaamisessa. Vastavuoroinen ideoiva kommunikatio asiakkaan kanssa kuuluu Talentian mukaan (2017, 31) sosiaalialan ammattilaisen kykyyn toimia eettisten periaatteiden mukaan. Asiakassuhteen luottamuksellisuuden kannalta tärkeää on myös työntekijän salassapitovelvoite (2017, 38). Talentian sosiaalialan eettisten ohjeiden mukaan sosiaalialalla asiakaslähtöisyys on työtä ohjaava perusarvo ja osallisuuden edistämistä pidetään eettisesti kestäväenä toimintana (Talentia 2017, 16, 30).

Tutkimusetiikassa eettisyys voidaan liittää myös tutkimuksen laatuun. Eettisesti kestävässä tutkimuksessa on huolehdittu tutkimussuunnitelmasta ja hyvin tehdystä raportista. Luotettavuus ja eettisyys kulkevat siis käsi kädessä koko prosessin ajan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149.)

3.3 Tutkimuksen luotettavuus

Olemme pyrkineet noudattamaan opinnäytetyössämme hyvää tieteellistä käytäntöä. Tarkasteltaessa tutkimuksen luotettavuutta on kiinnitettävä huomiota tutkimuksen toteutuksen kuvaukseen sen kaikissa vaiheissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 217). Dokumentoimme opinnäytetyön etenemistä tarkasti vaihe vaiheelta tutkimuspäiväkirjaamme ja otimme valokuvia toimintakertojen eri vaiheista. Raportissamme olemme pyrkineet kuvaamaan opinnäytetyöprosessia ja sen eri vaiheita mahdollisimman tarkasti.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan osoittaa arvioimalla käytettyä lähdekirjallisuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 182). Rakentaaksemme johdonmukaisen ja selkeän tietoperustan opinnäytetyöllemme käytimme monipuolisesti eri lähteitä. Lähteiden valinnassa olemme huomioineet niiden ajankohtaisuuden ja julkaisuvuoden, jotta raportin sisältö olisi uusimman tiedon mukaista.

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 181) pitävät valittujen tutkimusmenetelmien soveltuvuuden arviointia raportissa tärkeänä tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. Raportissa tulee kirjoittaa, miten tutkimukseen osallistujat on valittu, miten aineisto on kerätty ja miten se on analysoitu (Tuomi & Sarajärvi 2018, 181). Raportissamme edellä mainitut asiat on kuvattu mahdollisimman tarkasti.

Osallistuminen Mun Tarina ryhmään oli vapaaehtoista ja osallistumisen olisi saanut lopettaa missä vaiheessa tahansa. Mun Tarina ryhmään osallistuneet tytöt saivat tarkan kuvauksen ja selostuksen opinnäytetyönä toteutettavasta ryhmästä, tulosten julkaisemisesta ja opinnäytteen tarkoituksesta. Tytöillä oli koko Mun Tarina ryhmän ajan mahdollisuus kysyä opinnäytetyöhön liittyviä asioita. Raportoinnissa kiinnitimme erityistä huomiota myös siihen, ettei yksittäisiä tyttöjä voida tunnistaa toiminnan kuvauksesta eikä palautteista. Opinnäytetyössä käytetyistä lainauksista on poistettu kielelliset erikoisilmaukset.

Tuomen ja Sarajärven (2018, 160) mukaan on tärkeää tarkastella havaintojen luotettavuutta ja niiden puolueettomuutta. Puolueettomuuteen vaikuttaa tutkijan ominaisuudet ja näkökulmat. Olemme tiedostaneet opinnäytetyön tärkeyden meille opiskelijoina ja olemme pyrkineet huomioimaan puolueettomuuden havaintoja kirjatessamme ja raporttia kirjoittaessa. Pyysimme myös tytöiltä palautteet ryhmästä havaintojemme lisäksi.

4 Tutkielman teoreettiset lähtökohdat ja viitekehys

Suomessa nuorten hyvinvointi on yleisesti parantunut 2000-luvulla. Valtaosa nuorista voi hyvin, mutta eriarvoisuus on silti ongelma. Koetussa hyvinvoinnissa ja palveluihin pääsyssä on suuria alueellisia eroja. Yhteiskunnallisesti nuorten hyvinvointia arjessa, osallisuutta, toimintakykyä ja mahdollisuuksia nuorten omaa toimijuuteen tulisi lisätä. Toimivat sosiaaliset verkostot ja tukevat kehitysympäristöt ovat tärkeitä nuoren kasvussa kohti aikuisuutta (THL 2018a.) Nuorten hyvinvoinnille on tärkeää realistinen ja myönteinen minäkuva (Uusikylä 2012, 163).

Tutkimusten mukaan yksinäisyys eriarvoistaa ja aiheuttaa yhteiskunnallisella tasolla kustannuksia. Yksinäisyyttä tutkinut Niina Junttila (2018) nostaa esiin yksinäisyyttä vähentäviä keinoja. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen sekä toisen ajatusmaailman ymmärtäminen. Lisäksi tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin yhteisöihin, joissa vastavuoroinen kohtaaminen mahdollistuu, voidaan vähentää yksinäisyyden kokemusta. (Junttila 2018.) Nuorille suunnattujen luovien harrastusten yhtenä tavoitteena voidaan pitää tasapainon löytymistä yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden välille. On tärkeää saada toteuttaa itseään ja oppia luomaan kestäviä ihmissuhteita. (Uusikylä 2012, 163.)

4.1 Tyttötyö ja sukupuolisensitiivisyys

Setlementtiliitto (2018b) kuvaa tyttötyön olevan

”toimintaa, jossa huomioidaan tyttöjen tarpeet, erityiskysymykset ja tyttöjä yhdistävät kehityksen ominaispiirteet.”

Sukupuolisensitiivinen tyttötyö on pääosin vuorovaikutuksellisissa ryhmissä tapahtuvaa toimintaa, jonka keskiössä on luottamuksellisuus. Toiminta antaa osallistujalle tilaa pohtia omaan sukupuoleen liittyviä asioita myös kriittisestä näkökulmasta. Aikuisen tukemana omien kysymysten tutkiminen on turvallista. Samalla tukea voi saada myös muilta ryhmään osallistuvilta. Sukupuolisensitiivisen tyttötyön avulla myös tyttöjen eroavaisuuksia voidaan tutkia eri teemojen kautta. (Setlementtiliitto 2018b.)

Sukupuolisensitiivistä tyttötyötä on tehty Suomessa jo 1990-luvun lopulta lähtien. Tarve vain tytöille suunnattuun toimintaan havaittiin nuorisotyössä, jossa suurin osa toimintaan hakeutuvista nuorista oli poikia tyttöjen jäädessä sivurooliin. Tyttötyön avulla tyttöjen tarpeisiin voitiin vastata ja tarjota tytöille oma tila, jossa naiseksi kasvamisen ja tyttönä olemisen kysymyksiä saisi rauhassa pohtia. Samalla tytöille haluttiin antaa mahdollisuus olla osana yhteisöä. Tilojen suunnittelu tyttöjen toiveita vastaaviksi tehtiin osallistamalla tytöt mukaan suunnittelu- ja sisustustyöhön. Näin saatiin aikaan yhdessä heidän itsensä näköisiä tiloja, joissa ajan viettäminen

ja yhdessä oleminen on heille mieluisaa ja turvallista. Tyttötyö pitää sisällään paljon eri toimintamuotoja avoimesta toiminnasta niin yksilö- kuin vuorovaikutteiseen ryhmätoimintaan. Avoimen toiminnan kautta on helpompi tulla mukaan ja liittyä omassa tahdissa osaksi yhteisöä, jossa erilaisia tuen muotoja on useita. Tyttötyön tavoitteena on erityisen tuen tarpeessa olevien tyttöjen tukeminen heidän omien vahvuuksiensa löytämisessä. (Eischer, Mulari & Uusitalo-Herttua 2010, 8-9.)

Heli Eischer, Heta Mulari ja Mari Uusitalo-Herttua (2010, 10) kuvaavat Tyttötyön kansiossa settlementin tyttötyötä sukupuolisensitiiviseksi sosiaalseksi nuorisotyöksi. Keskeistä on myös nuorten osallistaminen ja aktiiviseen toimijuuteen tukeminen. He toteavat sukupuolisensitiivisyyden määrittelystä:

”Tiivistettynä sukupuolisensitiivisyys merkitsee herkkyyttä huomioida sukupuolen monimuotoinen merkitys ja erilaiset vaikutukset nuorten kasvussa.”

Eischer, Mulari ja Uusitalo-Herttua (2010) korostavat sukupuolen ja seksuaalisen monimuotoisuuden merkitystä nuorten elämään. On tärkeää saada tutkia omaa seksuaalisuutta ja sukupuolta ilman ulkoapäin tulevaa määrittelyä. (Eischer, Mulari & Uusitalo-Herttua 2010, 10.) Loisto settlementin koostaman sukupuolisensitiivisyys-paketin mukaan sukupuoli on yksilölle parhaimmillaan vahvuus, voimavara ja mahdollisuus. Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus kokea ja ilmaista sukupuoltaan itseään kunnioittavasti, tulla kohdatuksi ja toteutua omana itsenään. Sukupuolisensitiivisyydellä pyritään tukemaan yksilön tervettä ja arvostavaa suhdetta itseensä ja sukupuoleensa. Lisäksi tuetaan kykyä tulla tietoiseksi omista vahvuuksista ja mahdollisuutta rakentaa itselle mielekästä elämää. Omista vahvuuksista tietoiseksi tuleminen on myös heikkouksiksi mieltämiensä ominaisuuksien näkemistä vahvuuksina. Sukupuolisensitiivisyys ei kuulu vain sukupuolivähemmistöille vaan se koskettaa kaikkia ihmisiä. (Susepaketti 2017).

Sosiokulttuurinen innostaminen on vahvasti osa settlementin tyttötyötä, jonka ydinajatus on Eischerin, Mularin ja Uusitalo-Herttuan (2010) mukaan vahvistaa tyttöjen ryhmäidentiteettiä ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Oma kokemus yhteisön rakentumisesta ja yhteisön merkityksen löytymisestä ovat keskeisiä arvoja painottuen yhteisiin tavoitteisiin ja osallistumiseen yhdessä tekemisen avulla. Lisäksi sosiokulttuurisella innostamisella pyritään tukemaan jokaisen aktiivisen toimijuuden kasvua. Keskeistä on myös tietoisuuden lisääminen oman toimijuuden tärkeydestä myös yhteiskunnallisella tasolla. Puhuttaessa sosiokulttuurisesta innostamisesta ei voida ohittaa sen kasvatuksellisia tavoitteita kriittisen ajattelun ja oman vastuun tiedostamisen kehittymisestä. Tähän päästään parhaiten edistämällä ihmisten oppimista itse tekemällä ja kokeamalla. Sosiokulttuurista innostamista on luovuuden ja ilmaisun kehittymisen tukeminen käyttämällä taiteita ja luovia menetelmiä. Luovien menetelmien ja taiteen avulla kulttuuri on kaik-

kien saatavilla ja uuden sosiaalisen todellisuuden luominen mahdollistuu yhdessä. Yhteisöllisyyttä rakennetaan luovilla ja toiminnallisilla menetelmillä. (Eischer, Mulari & Uusitalo-Herttua 2010, 11-12.)

4.2 Kulttuurisensitiivisyys ja monikulttuurisuuden moninaiset piirteet

Kulttuurisensitiivisyys on myös tyttötyön ytimessä, sillä tyttöjen yksilöllisyyden ja eroavaisuuksien huomiointi sekä erilaisten kulttuurien merkitys ovat osa nuoren kasvua. Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten tulee olla tietoisia omista arvoistaan ja normeistaan, minkä lisäksi omien käsitysten tutkimiselle on oltava avoin ja kriittinen (Eischer, Mulari & Uusitalo-Herttua 2010, 10.) Tyttötyössä sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys ovat tärkeitä tyttöden ja naiseuden arvostamisen näkökulmasta. Tarjoamalla tytöille oma tila he voivat olla aidosti omia itsejään, ilman ulkopuolelta tulevia sukupuolirooleja. (Eischer & Tuppurainen 2009, 15.)

Tarkasteltaessa turvallista tilaa sukupuolisensitiivisen työn näkökulmasta sitä lähestytään eriytetyn toiminnan kautta. Toiminta, joka on suunnattu tietyn sukupuoliselle, sallii itsetutkimuksen vapaammin kuin sekaryhmissä. Lisäksi se tarjoaa maahanmuuttaja -ja muslimityöille mahdollisuuden osallistua toimintaan. (Bahmani & Honkasalo 2016, 14.) Nykyään puhuttaessa turvallisesta tilasta käytetään useammin turvallisemman tilan käsitettä (Daniel 2018). Turvallisemmalla tilalla tarkoitetaan Saastamoisen (2018) mukaan fyysistä ja sosiaalista paikkaa, jossa on mahdollista keskustella, luoda luottamuksellisia ihmissuhteita ja tehdä yhteistyötä. Turvallisempi tila on myös paikka, jossa jokainen voi oppia toisista ja toisilta sekä rakentaa yhteistä ymmärrystä ympäröivästä maailmasta. Tärkeintä on kokemus turvasta ja suojasta ilman kuormittavia tekijöitä. Turvallisempi tila antaa jokaiselle mahdollisuuden olla osallisena ja osallistua omana itsenään sekä tulla kohdatuksi juuri sellaisena kuin on. Turvallisemman tilan saavuttamiseksi ryhmässä tarvitaan usein avointa neuvottelua ja ymmärrystä siitä, mitä sillä tarkoitetaan. Työskenneltäessä maahan muuttaneiden kanssa on tärkeää huomioida tasapuolisuus ja mahdolliset kielelliset haasteet. Turvallisemmassa tilassa tulisi muistaa, että jokaisella on oikeus tulla hyväksytyksi ja ymmärretyksi huolimatta suomen kielen taidon tasostaan. (Saastamoinen 2018.)

Käsite monikulttuuriset nuoret on moninainen. Pyykkönen (2007, 7) kuvaa käsitettä monikulttuuriset nuoret kattokäsitteenä, jonka alle mahtuvat niin Suomessa syntyneet kuin adoptoidut nuoret. Lisäksi ne nuoret joiden vanhemmista toinen tai molemmat on syntynyt muualla kuin Suomessa tai ne nuoret jotka ovat muuttaneet Suomeen. Tämän käsitteen alle kuuluvat myös kansallisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret. (Pyykkönen 2007, 7.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan verrattuna muihin nuoriin ulkomaalaistaustaisten nuorten kasvuympäristö on turvattomampi. Koulumaailmassa kiusaamisen ja syrjinnän kokemusten lisäksi he olivat useammin ilman ystävää. Kouluterveyskyselyssä esiin on noussut myös nuorten kokemat keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos korostaa luotettavan aikuisen roolia nuoren elämässä ja nuorten vahvuuksien ja mahdollisuuksien huomioon ottamista. Tukea tulisi tarjota Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan etenkin kotoutumiseen, oppimiseen ja koulutukseen sekä hyvään sosiaaliseen ja psykososiaaliseen kasvuun. (THL 2018c.)

Sukupuolisensitiivisessä tyttötyössä monikulttuuriset nuoret nähdään moninaisena ryhmänä ja kulttuuri käsitetään muunakin kuin etnisyytenä. Nuoren identiteetin rakentumiseen voivat vaikuttaa myös erilaiset kulttuurit, joita ovat esimerkiksi nuorisokulttuurit, elämäntavat, seksuaalinen suuntautuminen ja osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan. (Kulttuurisensitiivisyyden määrittely 2018.) Kulttuurisensitiivisessä tyttötyössä otetaan huomioon kulttuurin ja etnisyyden, sukupuolen sekä muiden tekijöiden vaikutukset ryhmään kuulumisen rakentumisessa (Wekesa 2019).

Veronika Honkasalo on tutkinut väitöskirjassaan monikulttuurisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa nuorisotyössä. Hän kuvaa haastattelemiensa maahanmuuttajatyttöjen kaipaavan esimerkiksi yhteyttä suomalaistaustaisiin tyttöihin ja kulttuurienvälisiä ystävystymistä tukevia hankkeita. (Honkasalo 2011, 94-95.) Bahmani ja Honkasalo (2016, 66-67) nostavat esiin yhteisen tekemisen toimivan erityisen hyvin kulttuurienvälisiä vuorovaikutusta tukevana toimintamuotona. Toiminnassa ei tule keskittyä kulttuurieroihin vaan monikulttuurisuus tulisi nähdä myös kantaväestöä koskevana ja yhdenvertaisuutta lisäävänä teemana. Nuorten kanssa toimiessa huomion tulisi olla niin kulttuuritiedossa kuin elinolosuhteissa, joissa monikulttuuriset nuoret elävät. (Bahmani & Honkasalo 2016, 66-67.)

4.3 Nuoruus elämänvaiheena

Nuoruus ajoittuu ikävuosille 12-20, jotka voidaan edelleen jakaa kolmeen eri jaksoon. Jaksot pitävät sisällään erilaisia vaiheita tehtävineen ja haasteineen. Ensimmäistä vaihetta Tony Dunderfeldt (2011, 84) kuvaa nuoruusiän varhaisvaiheeksi ja kirjoittaa ihmissuhteiden kriisistä, joka ajoittuu ikävuosiin 12-15. Näihin vuosiin liittyy biologinen murrosikä sekä vastustus vanhempia ja muita valtaapitäviä kohtaan. Lisäksi ystävyssuhteiden luominen saman ikäisten kanssa kuuluu näiden ikävuosien tehtäviin. (Dunderfeldt 2011, 84-85.) Itsenäistymässä olevalle nuorelle ystävät ovat tärkeä suoja tässä kehitysvaiheessa (Aaltonen 2012, 21). Toista vaihetta eli nuoruusiän keskivaihetta Dunderfeldt kuvaa ikävuosiin 15-18 ajoittuvan identiteettikriisin avulla. Näinä ikävuosina nuori kokee samaistumista ja ihastumista, kokemus omasta minästä selkiytyy ja nuori testaa omia rajojaan. Nuori muodostaa myös merkityksellisiä ihmissuhteita.

(Dunderfeldt 2011, 84-85.) Nuoruusiän loppuvaihe ajoittuu ikävuosille 18-20, jonka Dunderfeldt tuo esiin ideologisenä kriisinä liittäen siihen seestymisvaiheen, alun itsenäiselle elämälle ja omaan paikkaan maailmassa liittyvät pohdinnat.

Dunderfeldtin (2011, 85) mukaan nuoruusvuosiin liittyvät myös Robert J. Havighurstin nimeämät kehitystehtävät, jotka kuvataan haasteina, joiden läpikäyminen tuo mahdollisuuden kehittymiselle ja seuraavaan elämänvaiheeseen siirtymiselle. Näitä kehitystehtäviä voivat olla Havighurstin mukaan esimerkiksi uuden kypsemmän suhteen löytyminen molempiin sukupuoliin, omien roolien tunnistaminen, fyysisen ulkonäön hyväksyminen ja tunne-elämän kehittyminen itsenäisyyden näkökulmasta, taloudellisen vastuun kantaminen, omien arvojen ja maailmankatsomuksen sekä moraalien kehittäminen. (Dunderfeldt 2011, 85.)

Murrosiässä kehon kehityksen ohella tärkeää on myös psykologinen kehitys. Nuoren ajattelu laajenee, mitä Dunderfeldt (2011, 86) kuvaa kognitiivisena ajatuksellisena kykynä. Nuori oppii loogista ja abstraktia ajattelua. Nuorelle syntyy laajemman tietoisuuden kehittymisen kautta ihanteita. Vaatimukset itseä kohtaan liittyvät osaltaan näiden ihanteiden tavoittamiseen ja omaan ihannekuvaan. Nuorella voi olla uhmaa, vihamielisyyttä ja suuria tunnekokemuksia matkalla kohti itsenäistymistä. (Dunderfeldt 2011, 87-88.) Dunderfeldt (2011) korostaa suuren rakenteellisen ja toiminnallisen sisäisen psyykkisen maailman muutosta. Nuoruusikään kuuluvat myös seksuaalisuus ja halut sekä erilaiset pohdinnat liittyen moraalisiin ja valintoihin, kiellettyihin ja sallittuihin. Monenlaiset ajatukset ja tunteet valtaavat mielen (Dunderfeldt 2011, 88.) Dunderfeldt (2011, 89) kirjoittaakin nuoruuden olevan ajanjakso, jolloin oman tietoisuuden ja vastuun kautta havahdutaan omaan sisäiseen todellisuuteen. Korostuessaan yksinäisyyden ja epäonnistumisen tunteet sekä tunne siitä, ettei kukaan ymmärrä, voivat pahimmillaan johtaa jopa itsetuhoisiin ajatuksiin (Dunderfeldt 2011, 90).

Nuoruuteen liittyvät myös itsensä etsimisen vaiheet ja pohdinnat liittyen muun muassa ammatinvalintaan, ihmissuhteisiin ja aatteisiin. Nämä aikuisuuden lähestyessä vietetyt vaellusvuodet ovat tärkeitä, sillä sisäinen tunnemaailma ja yksilöllisyys ovat vielä keskeneräisiä. Näinä vuosina useat kohtaamiset, niin maailman kuin erilaisten ihmisten kanssa, herättelevät Dunderfeldtin (2011, 92) mukaan omaan todelliseen yksilöllisyyteen. Kehitysvaiheet eivät kuulu ainoastaan nuoruuteen, vaan niitä esiintyy jatkuvasti koko elämän ajan keskittyen myöhemmin minuuteen eli yksilölliseen kehitykseen. (Dunderfeldt 2011, 95.)

Käsityksen muodostaminen omasta yksilöllisyydestä, arvoista ja päämääristä on identiteetin rakentamista. Sen rakentuminen on aina yksilön ja ympäristön vuorovaikutusprosessi. Identiteetin rakentumista voidaan tarkastella myös ryhmätasolla. Tieto itsestä ja ympäröivästä maailmasta muuttuu ja rakentuu jatkuvasti esimerkiksi uusien kohtaamisten, keskustelujen ja kokemusten myötä. (Fadjukoff 2009, 179.) Identiteetin rakentumista voi osaltaan tukea monipuoliset, valinnanmahdollisuuksia tarjoavat ja tukevat kasvuympäristöt (Fadjukoff 2009, 190).

Nuoruuteen kuuluu monenlaisten sosiaalisten suhteiden luominen saman ikäisiin. Kulttuuritaustasta huolimatta nuorena kaivataan kuulumista erilaisiin ryhmiin, ikäistensä seuraan ja kokemuksiä hyväksytyksi tulemisesta. (Kautto 2009, 62.) Seuraavassa kappaleessa tarkastelemme monikulttuurisuuden tuomia erityispiirteitä nuoruuteen.

4.4 Vuorovaikutustaidot

Itsetunto on ihmisen voimavara, joka tarjoaa suojaa elämän vastoinkäymisten kohtaamiseen. Hyvät vuorovaikutustaidot antavat pohjaa itsetunnon kehittymiselle. Itsetunto on muokkautuva ominaisuus, jota voi kehittää turvallisessa ympäristössä. Nuorta pystytään tukemaan itsetunteuksen kehittämisessä auttamalla häntä tunnistamaan omia voimavarojansa, mikä osaltaan rakentaa nuoren itsearvostusta. Nuoren itseluottamus ja positiiviset ajatukset omasta elämästään pohjautuvat hyvään itsetuntoon. Positiivisesti omaan elämäänsä ja mahdollisuuksiinsa suhtautuva nuori ei lannistu eteen tulevista vastoinkäymisistä. (Aaltonen 2012, 20-21.)

Sosiaalinen vuorovaikutus on erilaisissa ympäristöissä tapahtuvaa toimintaa ihmisten välillä. Sosiaaliset taidot alkavat kehittyä jo varhain lapsuudessa. Niitä opitaan läheisten ihmissuhteiden ja esimerkiksi koulun kautta. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen kuuluvat sosiaaliset taidot ja ne ymmärretään yksilön tiedollisina taitoina liittyen sosiaalisiin tilanteisiin. Liittyäkseen sosiaalisiin tilanteisiin yksilö tarvitsee taitoa ymmärtää toisten odotuksia. (Kauppila 2011, 19-20.)

Vuorovaikutus tarkoittaa ajatusten ja tunteiden avaamista sekä peilaamista yhdessä toisen kanssa. Ilmaisullisesti vuorovaikutus voidaan jakaa kahteen eri osaan: sanalliseen ja sanattomaan viestintään. Sanallinen vuorovaikutus ymmärretään puhuttuna ja kirjoitettuna kielenä sekä kykenä ymmärtää käytettyä kieltä. Sanaton vuorovaikutus pitää sisällään ilmeitä, eleitä ja erilaisia sanattomia viestintätapoja. Ammatilaisen tulee olla tietoinen omasta kokonaisviestinnästään, sillä sanattoman ja sanallisen vuorovaikutuksen välillä voi olla myös ristiriitaa. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 19-20.)

(Kauppila 2011, 72.)

Kuvio 1: Hyvä vuorovaikutus

Kuviossa yksi (Kuvio 1: Hyvä vuorovaikutus) on esitetty hyvään vuorovaikutukseen liittyviä elementtejä. Luottamus toiseen, toisen hyväksyminen ja ymmärtäminen ovat avainasemassa hyvässä vuorovaikutuksessa. Kauppilan mukaan avoimuus on hyvän ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen edistäjä. Aktiivisuus ja kiinnostus toista kohtaan kuuluvat osaltaan hyvään vuorovaikutukseen. (Kauppila 2011, 70.)

Vuorovaikutustaidot ja sosiaaliset taidot liittyvät yhteen. Tunteiden ilmaisu ja ihmissuhteiden muodostaminen ovat osa sosiaalisia taitoja. Hyvät vuorovaikutustaidot omaavalla yksilöllä on kyky omien tunteidensa käsittelemiseen ja niiden sanoittamiseen. Tähän kykyyn liittyy myös taito kuulla ja huomata toisen viestit sekä taito asettua toisen asemaan. Hyvät vuorovaikutustaidot omaava yksilö kykenee myös ratkaisemaan ristiriitoja ja ymmärtämään syysuhteita. Näitä taitoja voidaan kehittää ryhmässä, joka parhaimmillaan tukee nuorta uusissa onnistumisissa. Aikuinen voi tukea nuorta luomaan näitä taitoja auttamalla havaitsemaan mahdollisia asenteita ja ennakkoluuloja, jotka voivat vaikeuttaa uusien vuorovaikutussuhteiden luomista. (Aaltonen 2012, 21-22.)

4.5 Taide vuorovaikutuksen tukena

Vuorovaikutussuhteiden rakentumisessa taide voi toimia hyödyllisenä apuvälineenä. Taide antaa mahdollisuuden vuorovaikutuksen jäsentämiseen tukemalla ilmaisua ja kommunikaatiota. Taiteen soveltavan käytön hyödyistä on tutkimuksellista näyttöä työskennellessä lasten ja nuorten kanssa. Taidetta ja kulttuuria on haluttu tuoda hanke- ja projektitoiminnan avulla

osaksi erilaisia toimintoja sosiaali- ja terveysalalla. Taidetoimintaa ovat esimerkiksi draama, kuvallinen ilmaisu, musiikki ja kirjoittaminen. Taidelähtöinen työskentely tarjoaa mahdollisuuksien yhdistää ammatillisia ja yksilöllisiä tavoitteita uudella tavalla laajentamalla näkemyksiä vastavuoroisen oppimisen avulla. Taidelähtöisten menetelmien avulla voidaan tutkia tunteita ja saada uusia kokemuksia. Taidetyöskentely voi herätellä ajatuksia ja mieltä käsittelemään piilossa olevia asioita. Taide tukee yksilön oppimista ja itsetuntemuksen kasvua auttaen yksilöä tunnistamaan voimavaroja itsessään. (THL 2018b.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen erityisasiantuntija Päivi Känkänen on tutkinut ja kehittänyt taidelähtöisiä menetelmiä lastensuojelussa yli vuosikymmenen ajan. (Känkänen 2013, 5.) Känkänen tutkimusten mukaan taiteellinen toiminta mahdollistaa uusien elämysten tarjoamisen lapsille ja nuorille. Känkänen tutkimuksilla on tiivis yhteys käytännön työhön ja tutkimuksissa on tarkasteltu taidetyöskentelyn ja työntekijöiden avulla lapsia ja nuoria kiinnostavia tapoja olla vuorovaikutuksessa. (Känkänen 2013, 11.)

Taidetyöskentely mahdollistaa vaikeidenkin asioiden etäännyttämisen itsestä ja näin ollen antaa tilaa niiden käsittelemiselle (Känkänen 2013, 99). Känkänen korostaa taidelähtöisten menetelmien tukevan normatiivisuudesta vapaata tilaa, jossa ei määritellä oikeaa tai väärää vaan annetaan mahdollisuus elämyksille. Erilaisten ilmaisutapojen avulla saattavat avautua uudet merkitykset ja näkökulmat tutuista asioista. (Känkänen 2013, 134-35.) Esimerkiksi draamatyöskentelyssä käsiteltävien asioiden etäännyttäminen on mahdollista roolien kautta. Roolityöskentely mahdollistaa toisessa ajassa ja paikassa tapahtuvan asioiden tarkastelun eri rooleista käsin. Rooli suoja yksilöä, mutta mahdollistaa itsetutkiskelun käsiteltävässä teemassa. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 341.)

Kuvallinen ilmaisu auttaa omien ajatusten ja tunteiden tunnistamisessa sekä sanoittamisessa. Niiden tutkiminen itsetehtyjen töiden kautta voi olla vaikuttavaa ja terapeutista. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 300.) Kuvallinen ilmaisu mahdollistaa jonkin uuden löytymisen myös kehollisesti. Esimerkiksi työssä näkyvät viivat ja muodot kuvaavat kehon liikettä. Kuvalliseen ilmaisuun kuuluva peilaaminen tarkoittaa yksilön ajatusmaailman siirtämistä itse työskentelyyn tai työhön antaen mahdollisuuden niiden tarkasteluun. Kuvallisessa ilmaisussa piilossa olevat ajatukset tulevat näkyviksi työstetyn materiaalin kautta. Tehtyyn työhön palaaminen voi parhaimmillaan vahvistaa omaa kokemusta itsestä. (Rankanen 2007, 42-43.)

Tarinallisuutta voidaan käyttää apuna jäsentämään nuoren käsitystä omasta identiteetistään. Itsetuntemusta voidaan lisätä käyttämällä elämänkerrallista työtapaa, jonka tavoitteena on päästä lähemmäksi omia tunteita ja muistoja. Oman tarinan kertominen lisää myös luottamusta ryhmässä sekä auttaa kertojaa ja kuulijoita tutustumaan toisiinsa. Bardyn ja Känkänen (2005) mukaan oman tarinan rakentamisessa on kysymys itsetunnon ja itsetuntemuksen kasvusta sekä oman riittämisen tunteen saavuttamisesta. Monipuolinen ilmaisullinen tekeminen

voi toimia tarinatyöskentelyn pohjalla. (Bardy & Känkänen 2005, 106-109; Känkänen 2006, 143-145.)

Kirjoittaminen ja lukeminen ovat yksi tapa tutkia omaa tarinaa. Kirjallisuusterapian käsite on laaja, siihen voidaan katsoa kuuluvan lukeminen ja kirjoittaminen yksin tai vuorovaikutuksellissa ryhmässä. Linnainmaa (2005, 11-12) toteaa kirjallisuusterapian olevan luovuusterapeutista toimintaa, jonka tavoitteena on kehittää ja lisätä itseilmaisua ja itsetuntemusta. Kirjallisuusterapiaa voidaan hyödyntää myös vuorovaikutustaitojen kehittämiseen ja vaikeiden asioiden sanoittamiseen. Kirjallisuusterapeuttiset menetöt ovat hyödynnettävissä luovan kirjoittamisen kautta erilaisissa kasvuryhmissä. (Linnainmaa 2005, 17.) Erilaiset kertomukset ja sadut voivat auttaa lapsia ja nuoria eri tavoin. Niiden avulla voidaan luoda mielikuvia sekä auttaa vahvistamaan minäkuva. Satujen avulla on mahdollista tutkia erilaisia rooleja ja kokea tunteita samaistumisen kautta. Lisäksi saduilla on myös kielellistä kehitystä ja sanavarastoa monipuolistava vaikutus. (Mäki & Kinnunen 2005, 27-28, 32.)

5 Prosessin ja toiminnan kuvaus

Yhteistyömme Espoon Tyttöjen Talon kanssa alkoi keväällä 2018. Tapasimme jalkautuvan monikulttuurisen tyttötyön Sorella -hankkeen vastaavan ohjaajan Sonja Puolakan kesäkuussa 2018. Keväällä 2018 Candy-kahvilassa tytöiltä kerätyn palautteen ja työntekijöiden reflektion kautta nousi esiin tarve kohdennetusta toiminnasta vanhemmille tytöille. Kohdennetun toiminnan ydinajatuksena olisi tarjota tytöille toimintaa, johon he voisivat kiinnostua ja harjoitella sosiaalisia taitoja. Me-talolla Candy-kahvilassa käyvät vanhemmat tytöt toivoivat silloin heille suunnattua keskustelemaa ryhmää. Halusimme vastata tähän toiveeseen ja lähdimme ideoimaan toimintaa Puolakan kanssa. Ryhmätoiminnalla pyrimme tarjoamaan tytöille turvallista ohjattua ryhmätoimintaa, jossa on mahdollista tukea heidän itsetuntemuksensa kasvua ja heidän vuorovaikutustaitojaan.

Ensimmäisen Puolakan kanssa pidetyn tapaamisen pohjalta aloitimme ryhmätoiminnan suunnittelun tulevan syksyn Candy-kahvila toiminnan yhteyteen. Toinen tapaamisemme ajoittui elokuulle 2018, jolloin esittelimme Puolakalle alustavan ryhmäsuunnitelmamme. Esittelemämme suunnitelma hyväksyttiin ja ryhmäkertojen päivämäärät vahvistuivat. Hyväksytyn suunnitelman jälkeen haimme Espoon Tyttöjen Talolta opinnäytteelle tutkimuslupaa. Tutkimuslupa (Liite 6: Tutkimuslupa) myönnettiin saatesanoilla:

”Eettisesti perusteltu suunnitelma, joka on työelämän tarpeet hyvin huomioon ottava ja tyttöjä kunnioittava”

(Maria Wikberg 2018)

Kolmannessa tapaamisessamme syyskuun alussa kävimme läpi ryhmätoimintaa liittyviä käytännön asioita materiaalihankinnoista aikatauluihin. Neljännessä ja viimeisessä tapaamisessa marraskuun lopulla esittelimme toteutuneen ryhmätoiminnan ja sen herättämiä ajatuksia. Keskustelussa nousi esiin toive Mun Tarina ryhmän toistettavuudesta jatkossa osana jalkautuvaa tyttötyötä. Puolakka toivoi, että opinnäytetyömme kirjallisen osuus kuvaisi toimintaa oppaan omaisesti, jolloin samankaltainen ryhmä olisi mahdollista toteuttaa uudelleen raporttimme avulla.

Osana ryhmän suunnittelua laadimme saatekirjesuostumuslomakkeen, joka on opinnäytetyön liite yksi (Liite 1: Saatekirjesuostumuslomake). Lisäksi suunnittelimme mainoksen Mun Tarina ryhmästä. Mainos on opinnäytetyön liite kaksi (Liite 2: Mainos). Yhteistyökumppanimme Espoon Tyttöjen Talo jakoi mainoksen omilla internetsivuillaan, Harrastushaku.fi -sivustolla ja paperisena mainoksena Espoon Tyttöjen Talolla sekä Espoon Me-talolla.

5.1 Suunnitelma ryhmän toiminnasta

Laadimme toiminnasta suunnitelman, jonka avulla pyrimme vastaamaan tyttöjen toiveeseen keskusteleavasta ryhmästä. Vuorovaikutuksen ja keskusteluyhteyden luomista voidaan tukea erilaisilla luovilla menetelmillä (THL 2018b). Turvallisella ohjatulla ryhmätoiminnalla ja luovilla menetelmillä pyrimme tukemaan tyttöjen itsetuntemuksen kasvua ja kehittämään heidän vuorovaikutustaitojaan.

Opinnoissamme saamamme kokemuksen mukaan turvallisen ryhmän toteutumista helpottaa samana toistuvat elementit. Tärkeää on myös harjoitteiden yhteen sopivuus ja jatkuvuus koko ryhmän läpi. Lähdimme suunnittelemaan ryhmäkerroista ja harjoituksista kokonaisuutta, joka antaa mahdollisuuden itsetutkiskelulle ja uusien oivallusten syntymiselle. Ryhmän nimi ”Mun Tarina” on mielestämme osuva kuvaamaan toiminnan ydinajatusta, tutkia omaa tarinaa. Suunnitelmaa laatiessa tukeuduimme menetelmäkirjallisuuteen ja kokemuksiimme erilaisista luovista harjoituksista.

Ryhmäkertojen rakenne noudattaa jo opinnoistamme tuttua mallia, jota käytetään myös muun muassa taideterapiaryhmissä. Mun Tarina ryhmä on vuorovaikutuksellinen ryhmä, joka ei ole terapiaryhmä. Taiteen terapeuttiset mahdollisuudet ovat kuitenkin läsnä työskentelyssä, jolloin siihen voidaan mielestämme soveltaa Paolo J. Knillin (2005, 94-95) taideterapiatuokioiden kulkuun jäsentämää pohjaa. Aloituksella on Knillin mukaan yhteys arkipäivän elämään ja viritäytymisestä hän kuvaa siltana ja ohjauksena kohti taidetyöskentelyä. Taidetyöskentelyssä taiteen avulla tarjoutuu vaihtoehtoinen kokemus maailmasta käsiteltävästä teemasta käsin. Taidetyöskentelyn jälkeen on Knillin mukaan ”sadonkorjuun” vuoro, jolla hän kuvaa taidetyösken-

telyssä heränneiden havaintojen yhdistämistä arkipäivän elämään pohdinnan kautta. Lopetuksessa tuokion aikana heränneet ajatukset solmitaan vielä yhteen ja toiminta päätetään. (Knill 2005, 94-95.)

Mun Tarina ryhmän toimintakerrat noudattavat samansuuntaista rakennetta. Ryhmäkertojen rakenne on kuvattu kuviossa kaksi (Kuvio 2: Mun Tarina ryhmäkertojen rakenne).

(Knill 2005, 95)

Kuvio 2: Mun Tarina ryhmäkertojen rakenne

Aloituksella on aina samana toistuva muoto. Mun Tarina ryhmässä aloitus on keskustelua päivän tunnelmista ja kuulumisten vaihtoa piirissä istuen. Aloituksella on tärkeä tehtävä ryhmätoimintaan tultaessa ja valmistautumisessa alkavaan työskentelyyn. Rankasen (2007, 93) mukaan aloitus on merkittävää kohtaamisen ja läsnäolon syntymisen kannalta. Samalla tavalla toistuva aloitus luo mahdollisuuden pysähtyä ja antaa tilaa turvalliselle vuorovaikutukselle. (Rankanen 2007, 93.)

Virittäytyminen valmistaa tulevaan taidetyöskentelyyn ja helpottaa työskentelyyn siirtymistä. Valittujen virittäytymisharjoitteiden tavoitteena on luovuuden ja leikkisyyden esiin houkutteleminen. Virittäytymisellä pyritään myös helpottamaan jännitystä ja mahdollista epäonnistumisen pelkoa. (Rankanen 2007, 94.) Mun Tarina ryhmässä käytämme virittäytymiseen muun muassa kuvakorttityöskentelyä ja kehollisia harjoituksia. Omien taidetyöskentelykokemuksiemme perusteella koemme virittäytymisharjoituksilla olevan tärkeä rooli taidetyöskentelyyn syventymisessä.

Mun Tarina ryhmän taidetyöskentelyssä on jokaiselle toimintakerralle valittu aihe, jota käsitellään erilaisten välineiden ja menetelmien avulla. Mun Tarina ryhmässä käytettävät menetelmät pitävät sisällään luovaa kirjoittamista, tarinoiden lukemista, kuvallista ilmaisua ja ilmaisuharjoituksia. Erilaisilla harjoituksilla pyritään myös lisäämään vuorovaikutusta ja harjoittelemaan sosiaalisia taitoja. Näitä taitoja voidaan harjoitella taiteen avulla turvallisesti. Rankasen (2007, 94) mukaan taidetyöskentelyn aikana tapahtuu niin psyykkistä, fyysistä kuin aistitoimintaakin.

Taidetyöskentelyn jälkeen tapahtuvassa jakamisessa on kyse oman kokemuksen välittämisestä muille. Tehtyjen töiden yhdessä katsominen ja niistä keskusteleminen on jakamisen ydinajatus. Sen sijaan valmiiden töiden arvostelu ja niiden analysointi eivät ole jakamisen tarkoitus. Jakamisen avulla on mahdollista tarkastella taidetyöskentelyn synnyttämää kokemusta etäisyyden turvin. (Rankanen 2007, 95.) Mielestämme valmiin työn avulla on helpompaa jakaa ryhmälle kokemuksen synnyttämiä ajatuksia. Mun Tarina ryhmässä jakamisen vaiheessa korostuu arvostaminen ja hyvän löytäminen jokaisesta työstä. Arvostuksen osoittamisella on tärkeä tehtävä itsetunnon ja pystyvyyden tunteen vahvistamisessa positiivisen palautteen avulla. Työstä saatu positiivinen palaute voi olla merkittävää ja mieleenpainuvaa tekijälleen. Ohjatun arvostuskierroksen tavoitteena on myös auttaa näkemään tehdyt työt monella eri tasolla. Työstä voidaan löytää yhteisen keskustelun avulla tekijälleen uusia ulottuvuuksia ja samalla opettaa ryhmäläisiä katsomaan töitä monin eri tavoin. Jakamisella on lisäksi tärkeä tehtävä toiminnan herättämien tunteiden sanoittamisessa. Yhdessä koettua pohditaan yhteisesti ja kuullaan erilaisia näkemyksiä toiminnan herättämistä ajatuksista.

Jakamisen jälkeen tapahtuva ryhmäkerran lopetus on muiden vaiheiden ohella tärkeä osa ryhmän rakennetta. Samankaltaisena toistuva lopetus luo turvaa ja päättää toimintakerran. Yhteinen keskustelu kyseisestä toimintakerrasta auttaa refleктоimaan työskentelyn mieleen nostamia ajatuksia ja antaa ohjaajille palautetta toimintakerran sujuvuudesta. Lopetusvaiheessa käydään läpi lyhyesti tulevan toimintakerran teemaa ja innostetaan osallistumaan seuraavaan ryhmäkertaan. Lopetusvaihe päättyy aina kiitokseen osallistumisesta. Tällä haluamme painottaa jokaisen tytön osallistumisen tärkeyttä.

Aloittaessa uutta ryhmää on tärkeää sopia yhteisesti ryhmän toiminnan raameista. Näihin raameihin sisältyvät sopimukset aikatauluista, käytännön järjestelyistä ja yleisesti ryhmässä toimimisesta. Tätä sopimista kutsutaan yleensä ryhmäsopimukseksi. Ryhmäsopimuksessa on tärkeää nostaa esiin osallistumisen säätelyn mahdollisuus ja toisten kunnioittaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jokainen saa osallistua itselleen hyvältä tuntuvalla tavalla ja säädellä sitä, miten paljon itsestään jakaa ryhmässä. (Karkkulainen 2011, 31; Kotka 2011, 24.) Niemistö (2007, 81) kuvaa ryhmäsopimuksen luovan ryhmän jäsenille turvallisuuden ja selkeyden tunnetta. Rajoista sopiminen vapauttaa ryhmän luovuuden ja auttaa toimimaan sille asetetun tehtävän mukaisesti (Niemistö 2007, 81). Kokemuksemme mukaan ryhmäsopimuksen tekeminen

myös sitouttaa sen tekijöitä ryhmään. Yhdessä laadittua sopimusta voidaan tarvittaessa muuttaa tai täydentää ryhmätyöskentelyn aikana.

Suunnitteleamme Mun Tarina ryhmä sisältää yhdeksän toimintakertaa. Jokainen toimintakerta on noin 90 minuutin mittainen sisältäen aloituksen, virittäytymisen toimintaan, itse toiminnan ja toiminnan päättämisen. Jokainen toimintakerta ja valitut harjoitukset on mietitty kullekin kerralle asetettujen tavoitteiden mukaisiksi. Tavoitteet on merkitty omaan sarakkeeseensa taulukkomuotoisessa suunnitelmassa ja niiden avulla on tarkoitus kehittää tyttöjen sosiaalisia taitoja; vuorovaikutusta lisäämällä ja sitä tukemalla, yhteistyö- ja ryhmätyötaitoja kehittämällä sekä itsetuntemusta vahvistamalla. Ryhmän toiminnan suunnitelma on opinnäytetyön liite numero kaksi (Liite 3: Ryhmätoiminnan suunnitelma).

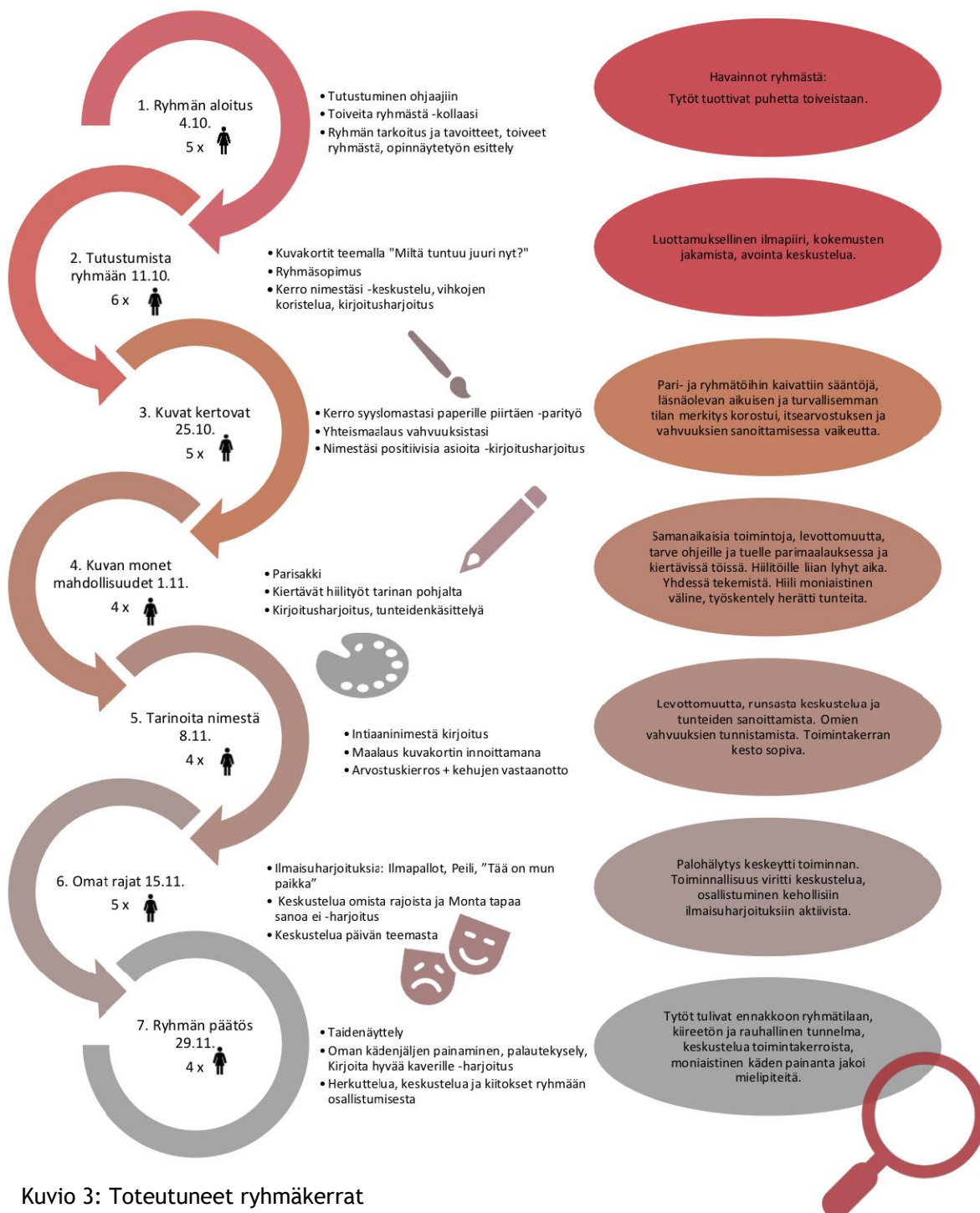
Ryhmätoimintaa havainnoidaan käyttämällä osallistuvaa havainnointia. Keräämme osallistuvan havainnoinnin avulla tietoa tyttöjen kokemuksista toteuttamaamme luovan toiminnan ryhmään osallistumisesta. Ryhmän arvioinnissa sovelletaan laadullisen tutkimuksen piirteitä. Arvioitava aineisto koostuu havainnoinnista, ryhmässä syntyneistä kuvista ja osallistujilta sekä yhteistyökumppanilta saadusta palautteesta. Havaintoja ja kerättyä palautetta tarkastellaan soveltamalla laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysin rakennetta.

5.2 Toteutuksen kuvaus

Mun Tarina ryhmään osallistuneet tytöt olivat iältään 12-14-vuotiaita. Kaikki ryhmään osallistuneet tytöt olivat Candy-kahvilatoiminnassa käyviä tyttöjä. Enemmistö ryhmään osallistuneista tytöistä tuli monikulttuurisista perheistä. Tytöillä oli vahva suomen kielen taito. Toimintakerroille osallistui neljästä kuuteen tyttöä. Kaikki ryhmään osallistuneet tytöt eivät olleet läsnä kaikilla ryhmäkerroilla, mutta pääsääntöisesti ollessaan Candy-kahvilassa, he osallistuivat Mun Tarina ryhmään.

Mun Tarina ryhmä toteutui seitsemän kertaa suunnitellun yhdeksän toimintakerran sijaan. Alkuperäinen ryhmän aloituspäivämäärä siirtyi viikolla eteenpäin, sillä suunniteltuun ryhmäkertaan ei osallistunut tyttöjä. Lisäksi yksi toimintakerroista peruuntui Candy-kahvilan peruuttamisen vuoksi. Mun Tarina ryhmän sisältöä muokattiin syksyn aikana tyttöjen toiveiden perusteella ja yhdistelemällä alkuperäisestä suunnitelmasta poisjääneiden ryhmäkertojen sisältöjä. Suunnitelmassa oli enemmän harjoituksia, sillä suunnittelussa olimme pyrkineet huomioimaan harjoitusten keston vaihtelevuuden riippuen ryhmästä ja tyttöjen vireystilasta. Osa suunnitelluista harjoituksista jäi näin ollen luontevasti pois.

Kuviossa kolme (Kuvio 3: Toteutuneet ryhmäkerrat) on yhteenveto Mun Tarina ryhmän kulusta ja keskeisimmistä havainnoista. Kuvioon on koottu toimintakerrat, osallistuneiden tyttöjen lukumäärä, keskeiset harjoitukset sekä havainnot toimintakerroittain. Kuvioista saa nopealla silmäyksellä kokonaiskuvan Mun Tarina ryhmästä. Seuraavissa alaluvuissa kuvaamme kaikki seitsemän toteutunutta toimintakertaa.

Kuvio 3: Toteutuneet ryhmäkerrat

5.3 Ryhmän aloitus

Alkuperäinen ryhmän aloituspäivämäärä siirtyi viikolla eteenpäin, sillä suunniteltuun ryhmäkertaan ei osallistunut tyttöjä. Kiinnostusta ryhmää kohtaan tytöillä oli, mutta totesimme pian, että ryhmän aloitusajaksi sovittu ajankohta oli liian myöhäinen tytöille. Koimme tärkeäksi jäädä paikalle koko Candy-kahvilan toiminnan ajaksi, jotta voisimme tutustua tyttöihin ja kertoa heille tulevasta ryhmästä. Samalla tulimme tytöille tutuimmiksi ja saimme luontevasti mainostettua Mun Tarina ryhmää. Candy- kahvilatoiminta alkoi jo alkuiltapäivästä ja Mun Tarina ryhmä selkeästi myöhemmin. Olimme suunnitelleet myöhäisen aloitusajan tyttöjen keväällä esittämien toiveiden perusteella, mutta käytännössä tytöillä ei ollut mahdollisuutta jäädä Me talolle Candy-kahvila toiminnan päättymisen jälkeen. Tytöt kertoivat, etteivät voi jäädä Me talolle myöhäisempään kellonaikaan. Syitä tähän olivat esimerkiksi se, että he joutuisivat kulkemaan kotimatkan yksin ja osalla oli muita sovittuja menoja. Tytöiltä saadun palautteen ja Candy-kahvilan ohjaajien kanssa käydyn keskustelun perusteella päätimme muuttaa alkuperäistä suunnitelmaa aloitusajan suhteen aikaisemmaksi.

Varsinainen ensimmäinen Mun Tarina ryhmäkerta toteutui seuraavalla viikolla. Ensimmäisen ryhmäkerran tavoitteena oli tutustuminen ryhmään ja ohjaajiin. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa tyttöjen toiveita alkavalle ryhmälle. Ryhmään osallistui viisi tyttöä. Aloitimme kertomalla meistä ja ryhmän toteutumisesta opinnäytetyönä. Esittelimme tytöille opinnäytetyömme tarkoituksen. Kävimme yhdessä läpi saatekirjesuostumuslomakkeen ja tytöt saivat esittää kysymyksiä liittyen ryhmään ja opinnäytetyöhömmme. Kerroimme myös, mitä tietoja keräämme

Kuvio 4: Toiveita ryhmästä -kollaasi

heistä, miten ja mihin kerättyä tietoa käytetään sekä opinnäytetyön julkaisemisesta. Korostimme tytöille, ettei heitä voida tunnistaa opinnäytetyön perusteella.

Esittelimme tytöille Mun Tarina ryhmän ohjelmasuunnitelman ja tytöt saivat vapaasti kommentoida suunnitelmaa. Tutustuimme suunnitelmaan toiminnallisen kuvakollaasityöskentelyn avulla. Pohdimme Mun Tarina ryhmän sisältöä tyttöjen kanssa ison paperin äärellä. Kollaasiin kerättiin tyttöjen toiveita ja ajatuksia heille sopivasta ryhmästä.

Kuviossa neljä (Kuvio 4: Toiveita ryhmästä kollaasi) on tyttöjen työstämä kollaasi toiveista Mun Tarina ryhmästä. Tytöt toivoivat aikaisemman aloitusajan lisäksi maalausta, piirtämistä, vesivärejä ja kirjojen lukemista. Ryhmäkerta oli kestoltaan suunniteltua lyhyempi ja toteutui avoimena ryhmäkertana, johon sai tulla tutustumaan ja kertomaan toiveistaan.

5.4 Tutustumista ryhmään

Toisen kerran tavoitteena oli jatkaa tutustumista ryhmään ja ryhmäytyä. Lisäksi tavoitteena oli vuorovaikutuksen lisääminen tutustumisleikkien kautta ja turvallisen ryhmän luominen yhteisten pelisääntöjen avulla. Tutustuminen ryhmässä aloitettiin kuvakorttityöskentelyllä. Kuvan avulla sai kertoa sen hetkisestä tunnetilasta jakaen sen ryhmälle. Tyttöjen ja meidän valitsemat

Kuvio 5: Kuvakorttityöskentelyä

kuvakortit ovat kuviossa viisi (Kuvio 5: Kuvakorttityöskentelyä). Tämän jälkeen jokainen sai oman vihkon, jonka sai koristella mieleisekseen. Vihkon tarkoitus oli tutustuttaa tytöt luovan kirjoittamisen mahdollisuuksiin yhtenä ilmaisutapana. Vihko oli jokaiselle tytölle henkilökohtainen ja sisällön jakamisesta sai päättää itse. Vihkotyöskentelyn tavoitteena oli dokumentoida tytöille kirjoitusharjoitusten synnyttämiä oivalluksia itsestä syksyn aikana. Ensimmäisenä kirjoitusharjoituksena oli kirjoittaa vihkoon tajunnanvirtalauseenalut, jonka kautta tytöt pääsivät tutustumaan luovaan kirjoittamiseen ja itseilmaisuun kirjoittamisen avulla. Valitsemassamme kirjoitusharjoituksessa korostimme sen olevan oikeinkirjoitussäännöistä vapaata eikä tekstejä tarkastella kieliasusta käsin. Tällä halusimme varmistaa harjoituksen sopivuuden kaikille äidinkiellestä riippumatta.

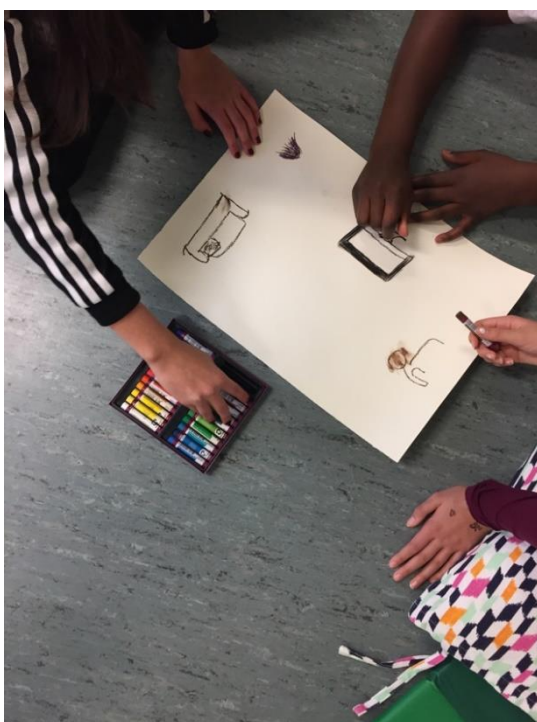
Kerro nimestäsi harjoitus, jossa tytöt saivat kertoa oman nimensä taustasta, synnytti runsasta keskustelua liittyen kiusaamiseen, lempinimiin ja oman nimen merkitykseen itselle. Tytöt sanoittivat tunteitaan ja havaintojaan liittyen omaan nimeensä ja nostivat esiin kiusaamiseen liittyviä kokemuksiaan.

Tutustumisen ja ryhmäytymisen tueksi laadimme tyttöjen kanssa ryhmäsopimuksen. Ryhmäsopimuksen työstäminen oli toisen ryhmäkertamme taidetyöskentelyn päätehtävä. Jatkoimme työskentelyä edellisellä kerralla aloittamamme Mun Tarinan ryhmän kollaasityön parissa. Keskustelimme pohtien yhdessä tyttöjen kanssa, millainen on hyvä ja turvallinen ryhmä. Keskustelun pohjalta kokosimme yhdessä tyttöjen kanssa kollaasiin heidän sanoittamiaan sääntöjä ja odotuksia ryhmää sekä ryhmäläisiä kohtaan. Sovimme ryhmäsopimuskollaasin olevan jokaisella ryhmäkerralla esillä ja siihen oli mahdollista palata muokkaamaan tai lisäämään haluamiaan asioita. Työskentelyn loppuksi kokoonnuimme kollaasin ympärille keskustelemaan tämän kerran herättämistä ajatuksista ja päättämään tämän ryhmäkerran.

5.5 Kuvat kertovat

Tämän ryhmäkerran tavoitteena oli löytää uusia ilmaisukeinoja, tukea sosiaalisten taitojen kehittymistä toisen kuuntelemisen, vuorovaikutuksen, yhteismaalauksen ja toisen työn arvostamisen avulla. Kolmannella kerralla aloitimme toimintaan lämmittävällä harjoituksella kuvakorttien parissa. Harjoitus eteni luontevasti, jonka jälkeen siirryimme virittävään tehtävään. Virittävänä tehtävänä toimi Kerro viikostasi piirtäen -pariharjoitus, jossa tyttöjä ohjeistettiin työskentelemään puhumatta parin kanssa yhteisen paperin äärellä. Harjoitus tehtiin parina ja kolmikkona. Pari ja kolmikko saivat kertoa toisilleen syyslomaviikostaan liidulla piirtäen. Työskentelyä harjoituksen parissa näkyy kuviossa kuusi (Kuvio 6: Piirrä syyslomastasi -harjoitus). Tehtävä ja sen herättämät ajatukset purettiin pareittain sekä loppuksi ryhmässä. Kuvat kertovat ryhmäkerran taidetyöskentelynä oli yhteismaalaus. Aluksi tytöt laveerasivat paperin lempivä-

rillään. Paperin kuivuessa tytöt saivat tehtäväksi miettiä positiivisia asioita itsestään kirjoitus-harjoituksen avulla. Positiivisia asioita nimestä -harjoitus tehtiin vihkoon. Taidetyöskentelyn seuraava vaihe oli maalaten kuvata kirjoitusharjoituksen pohjalta löytyneitä positiivisia asioita itsestä yhteiselle paperille. Omille positiivisille piirteille sai valita vapaasti värin ja muodon. Yhteisen paperin äärellä työskentelyyn tytöt tarvitsivat alkuun rohkaisua, tukea ja ohjeita. Harjoitus purettiin arvostuskierroksella, jossa jokainen sai kertoa, miltä työskentely oli heistä tunnut.

Kuvio 6: Piirrä syyslomastasi -harjoitus

5.6 Kuvan monet mahdollisuudet

Tavoitteena tällä ryhmäkerralla oli sosiaalisten taitojen vahvistaminen vuorovaikutteisten harjoitteiden, tarinan ja kirjoitusharjoituksen avulla. Ryhmätyöskentelyllä pyrittiin tunnistamaan omia toimintatapoja, harjoittelemalla omasta työstä luopumista ja toisen työn jatkamista sekä töiden kunnioittamista.

Neljäs ryhmäkertamme alkoi hieman totuttua myöhemmin johtuen tyttöjen toiveesta syödä välipalaa yhdessä muiden Candy-kahvilaan tulleiden tyttöjen kanssa. Pidimme lyhyen kuulumiskierroksen, josta siirryimme virittävään tehtävään. Virittävänä tehtävänä oli parishakki maalaten yhteiselle paperille. Parishakki oli sanatonta vuoropuhelua kunkin parin välillä käyttäen mustaa ja valkoista maalia vuorotellen ja jossa siveltimen nosto paperista vaihtoi maalausvuoron. Aluksi tytöillä oli arkuutta maalata toisen jättämän jäljen päälle ja he kaipasivat ohjaajilta rohkaisua. Kuviossa seitsemän (Kuvio 7: Parishakkia maalaten) molempien parien valmiit shakit. Tyttöjen valmiista töistä on nähtävissä löytynyt rohkeus käyttää väriä ja ottaa kontaktia toisen jättämään jälkeen.

Kuvio 7: Parishakkia maalaten

Maalauksen jälkeen tytöt saivat etsiä tilasta itselleen mukavan paikan, jossa kuunnella luetun tarinan nimestä. Luimme heille lyhennelmän Tove Janssonin tarinasta Kevätlaulu. Sadun tehtävänä oli virittää taidetyöskentelyyn ja jatkaa työskentelyä nimien merkitysten parissa. Taidetyöskentelyssä kuultua satua sai lähestyä haluamastaan suunnasta. Välineenä toimi hiili, joka oli osalle tytöistä uusi väline. Taidetyöskentelyn avulla harjoiteltiin omasta työstä luopumista ja toisen työn jatkamista. Jokainen aloitti työskentelyn omalta paikaltaan ja hetken työskentelyn jälkeen tyttöjä ohjeistettiin siirtymään vierustoverin työn ääreen. Toisen työtä sai jatkaa muutaman minuutin ajan, jonka jälkeen paikkaa tuli vaihtaa uuden työn eteen. Näin jatkettiin, kunnes jokainen oli palannut aloittamansa työn eteen. Työn sai viimeistellä haluamallaan tavalla. Kiertäviä hiilitöitä näkyy kuviossa kahdeksan (Kuvio 8: Hiilityöt tarinan pohjalta) viimeistelyinä.

Tämänkertainen työskentely purettiin Lauseen alku -kirjoitusharjoituksen avulla vihkoon. Lopuksi keskustelimme piirissä ryhmäkerran herättämistä tunteista. Tytöt nostivat esille työskentelyn olleen heidän mielestään:

”Kivaa sotkemista.”

”Oli kivaa, kun sai luvan sotkea toisen työn.”

(Mun Tarina ryhmään osallistuneet tytöt 2018.)

Kuvio 8: Hiilityöt tarinan pohjalta

5.7 Tarinoita nimestä

Tarinoita nimestä ryhmäkerran tavoitteena oli omien vahvuuksien löytyminen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen toisen kuuntelemisen ja kuulemisen kautta. Viides ryhmäkerta aloitettiin kuulumiskierroksella piirissä. Virittävänä harjoituksena toimi nimiharjoitus. Jaoimme tytöille listan luonto- ja tarina-aiheisista nimistä. Pyysimme heitä valitsemaan itselleen nimen, joka sillä hetkellä tuntui kutsuvalta. Jaoimme keskustellen valitsemamme nimet ryhmässä. Valitun nimen perusteella tytöt saivat vielä valita nimeä kuvaavan kuvakortin. Taidetyöskentelynä oli vapaa maalaus nimen ja valitun kuvakortin innoittamana. Työskentely oli keskittyntä ja rauhallista. Kuviossa yhdeksän (Kuvio 9: Nimen innoittama maalaus) nimien pohjalta syntynyt työ.

Töiden kuivuessa tytöt saivat etsiä mukavan paikan kirjoitusharjoitusta varten. Lauseen alut - kirjoitusharjoituksen avulla purettiin taidetyöskentelyn herättämiä ajatuksia. Arvostuskierrokseen keskittymisessä oli aluksi haasteita. Tytöt eivät meinanneet maltaa pysähtyä töiden äärelle. Keskustelu töistä rauhoitti ja tytöt pohtivat kehujen vastaanottamisen vaikeutta. Tytöt saivat myös kertoa mistä olivat omissa työssään ylpeitä. Tyttöjen sanoin:

”Olen ylpeä siitä, että se on hieno.”

”Olen ylpeä, miten sain liu’utettua värit.”

”Olen ylpeä väreistä.”

(Mun Tarina ryhmään osallistuneet tytöt 2018.)

Kuvio 9: Nimen innoittama maalaus

5.8 Omat rajat

Omat rajat ryhmäkerran tavoitteet olivat tutustumista itseen kehollisten ja ilmaisuharjoitusten avulla. Tavoitteena oli harjoitella itseilmaisua turvallisessa ilmapiirissä. Kuudes ryhmäkerta oli toiminnallinen. Tutkimme ilmaisuharjoitusten avulla omia rajoja ja ei- sanan sanomista. Aloitimme tuttuun tapaan piirissä kuulumisten vaihdolla. Käytimme tähän tällä kertaa hieman pidemmän ajan, sillä tytöt halusivat keskustella viikon tapahtumista. Virittävänä alkulämmittelynä toimivat keholliset ilmapalloharjoitukset. Tehtävänä oli pitää ilmapallo ilmassa eri kehonosia hyödyntämällä. Ensin työskenneltiin itsenäisesti omalla pallolla, jonka jälkeen harjoitusta jatkettiin pienryhmissä yhdellä pallolla ja lopuksi koko ryhmä yhdessä. Vuorovaikutusta lisäävänä harjoituksena teimme Peili -harjoituksen, jossa tytöt asettuivat toisiaan vastakkain. Tehtävänä oli peilata parin liikettä. Tämän jälkeen tutkimme omia rajoja Tää on mun paikka -harjoituksen avulla. Jokainen tyttö sai vuorollaan istua tuolissa ja muut yrittivät houkutella

hänet luovuttamaan paikkansa. Tuolissa istuva tyttö sai kommentoida houkutuksiin sanomalla ”Tää on mun paikka”. Valitettavasti tehtävän purku keskeytyi aiheettomaan palohälytykseen ja siitä seuranneeseen evakuointiin. Evakuoinnin jälkeen palasimme takaisin ja harjoittelimme Ei:n tuottamista ilman sanoja. Tytöt keksivät useita eleitä ja tapoja tähän. Palohälytyksestä johtuen työskentelyaika jäi lyhyemmäksi ja lopetukselle ei jäänyt riittävästi aikaa.

5.9 Ryhmän päätös

Viimeisen ryhmäkerran tavoitteena oli harjoitella palautteen antamista ja vastaanottamista sekä pohtia miltä ryhmä oli itsestä tuntunut itsestä. Tavoitteena oli turvallinen ryhmän päättäminen. Seitsemättä ja viimeistä ryhmäkertaa varten olimme koonneet tyttöjen työt aikajärjestyksessä seinälle taidenäyttelyksi. Taidenäyttelyllä halusimme antaa töille arvostusta ja samalla taidenäyttely teki näkyväksi syksyn aikana toteutuneen ryhmätyöskentelyn. Tytöt olivat paikalla hyvissä ajoin, jolloin pääsimme aloittamaan työskentelyn heti. Taidenäyttely viritti keskustelua kuluneesta syksystä ja tytöt muistelivat tehtyjä töitä ja ryhmäkertoja kiireettömästi. Taidetyöskentelynä viimeisellä kerralla oli vaihteittainen kädenjälkityöskentely yhdistettynä Kirjoita hyvää kaverille -harjoitukseen. Aloitimme tutkimalla painettuja kädenjälkiä yhteiselle paperille, jonka jälkeen jokainen sai painaa oman jälkensä omalle paperilleen. Tarjosimme tytöille pientä makeaa naposteltavaa töiden kuivussa ja keskustelimme Mun Tarina ryhmästä sekä taidetyöskentelyn herättämistä ajatuksista. Moniaistinen käden maalaus ja painanta jakoivat tyttöjen mielipiteitä. Keskustelun jälkeen jokainen sai kirjoittaa toisen kädenjäljen ympärille jotain hyvää hänestä. Lopuksi tytöt saivat kehystää omat työnsä ja viedä ne mukaansa kotiin. Kuviossa 10 (Kuvio 10: Painetut käden jäljet) näkyy tyttöjen ryhmässä saamaa palautetta.

Kuvio 10: Painetut käden jäljet

Lopuksi tytöt vastasivat kirjalliseen palautekyselyyn ja saivat antaa palautetta jokaisesta toimintakerrasta hymiöillä. Hymiöpalautekyselyä toteutettuna osana taidenäyttelyä näkyy kuviossa 11 (Kuvio 11: Taidenäyttely ja hymiöpalautteita).

Kuvio 11: Taidenäyttely ja hymiöpalautteita

6 Mun Tarina ryhmän arviointia sisällönanalyysin ja palautteiden avulla

Keräsimme Mun Tarina ryhmästä palautetta neljällä eri tavalla. Tyttöjen antama suullinen palaute ja meidän tekemämme havainnot kirjattiin ylös tutkimuspäiväkirjaan toimintakertojen aikana ja jälkeen. Tämä materiaali toimi aineistona, johon sovelsimme laadullisen sisällönanalyysin piirteitä saadaksemme kokonaiskuvan Mun Tarina ryhmän arviointia varten. Tähän päättäksemme käytimme sisällönanalyysia aineiston pilkkomiseksi osiin, käsitteellistämiseksi ja kokonaiskuvan rakentamiseksi, kuten olemme esittäneet Tuomen ja Sarajärven (2018, 122) kuvaavan sisällönanalyysia luvussa 3.1 Tutkimusmenetelmät.

Aloitimme sisällönanalyysin lukemalla ajatuksella tutkimuspäiväkirjaan kirjatut merkinnät. Pohdimme yhdessä tutkimuspäiväkirjan sisältöä. Seuraavassa vaiheessa keräsimme materiaalista havaintoja liittyen opinnäytetyön tavoitteisiin. Aineistosta ei kirjattu mielestämme epäoleellisia huomioita kuten yksittäisiä nimiä tai päivämääriä. Oleellisiksi luokittelemistamme havainnoista koostimme pelkistetyt ilmaukset kirjoittaen erillisille muistilapuille. Tuomen ja Sarajärven (2018, 122-127) mukaan tämän vaiheen avulla voidaan etsiä pelkistetyistä ilmauksista samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Levitimme muistilaput esille suurelle pöydälle ja tarkastelimme niiden sisältöä etsien yhteisiä teemoja. Hahmottelimme muistilappuja yhteneväisyyksien ja erilaisuuksien mukaan. Toistimme vaihetta, kunnes yhdistäviä tekijöitä löytyi. Yhdistävien tekijöiden avulla esiin nousi neljä eri teemaa. Tuomi ja Sarajärvi kuvaavat tätä vaihetta aineiston jaotteluksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122-127.)

Soveltamalla aineiston analyysia havaintojemme tarkasteluun, nostimme aineistosta esiin seuraavat kolme Mun Tarina ryhmän arvioinnin kannalta tärkeää teemaa. Teemat olivat luottamuksellinen ryhmä, taidetyöskentely ja havainnot, jotka liittyivät tyttöjen kokemuksiin ryhmästä. Tarkastelulla haimme vastausta siihen, miten saavutimme opinnäytetyölle asettamamme tavoitteet. Luottamuksellinen ryhmä ja taidetyöskentely avasivat suunnittelemamme Mun Tarina ryhmän onnistumista suhteessa tavoitteisiin luoda turvallinen ja vuorovaikutusta tukeva ryhmä. Arviointia täydentää myös teema Ryhmä tyttöjen silmin. Näiden teemojen kautta saatiin tietoa kohdennetun ryhmän sovellettavuudesta jalkautuvaan tyttötyöhön. Seuraavissa alaluvuissa esittelemme kolmeen teemaan liittyvät havainnot. Nostimme aineistosta esiin myös neljännen teeman, joka liittyi ohjaajuuteemme ja ammatillisen kehittymisen tavoitteeseemme, käsitellään alaluvussa 6.4 ohjaajuuden tarkastelu. Ohjaajuuden tarkastelu on oman toiminnan arviointia ja näin ollen tärkeä osa koko prosessin ja ryhmän toiminnan arviointia. Yhteistyökumppanin palaute on omassa luvussaan.

6.1 Luottamuksellinen ryhmä

Havaintojemme mukaan turvallinen tila toimii pohjana ja edellytyksenä luottamuksen rakentumiselle. Me talolla toimiva Candy-kahvilatoiminta oli ryhmään osallistuneille tytöille entuudestaan tuttu ja turvallinen ympäristö. Mielestämme Mun Tarina ryhmän toteutuminen Candy-kahvilan yhteydessä oli luottamuksen rakentumisen kannalta tärkeää. Candy-kahvila toiminta on suunnattu vain tytöille. Se on sukupuolisensitiivistä, tytöille eriytettyä toimintaa, joka luo turvallisempaa tilaa (Bahmani ja Honkasalo 2016, 14). Turvallisessa ympäristössä uusiin ohjaajiin tutustuminen vaikutti olleen tytöille luontevaa ja luottamuksellinen ilmapiiri oli havaittavissa alusta alkaen. Saastamoisen (2018) kuvaaman turvallisemman tilan luoma kokemus turvasta ja suojasta sekä kohdatuksi tulemisesta, näyttää havaintojemme mukaan toteutuneen. Turvallisessa ryhmässä tyttöjen oli havaintojemme mukaan turvallista jakaa asioita ja ajatuksia itses-

tään, mikä puolestaan kertoo onnistuneen luottamussuhteen syntymisestä. Kokemus turvallista ohjaajista näyttäytyi mielestämme työissä ajoittain myös rohkeutena käyttäytyä riehakkaasti ja äänekkäästi. Ryhmässä oli tilaa erilaisille tunnetiloille ja tyttöjen sensitiivinen kohtaaminen salli vapaan osallistumisen ryhmän harjoituksiin.

6.2 Taidetyöskentelyn merkitys

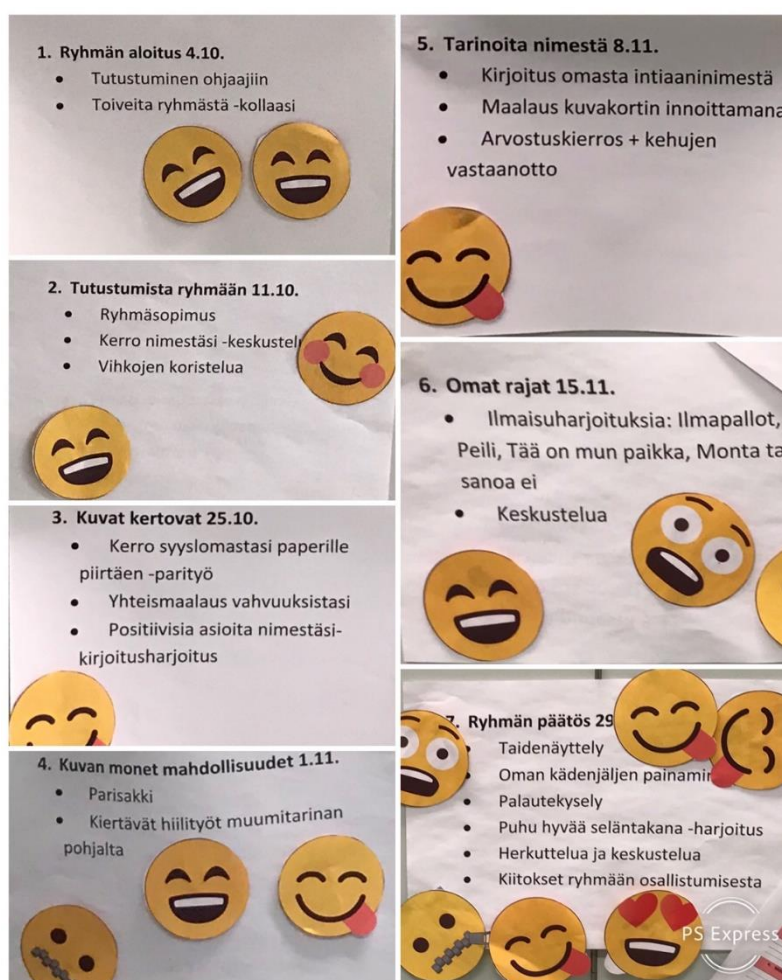
Havaintojemme perusteella taidetyöskentely herätti tyttöjen kiinnostuksen Mun Tarina ryhmää kohtaan. Osallistuminen oli usein innokasta. Etenkin niillä toimintakerroilla, jolloin ohjelmassa oli maalausta, työistä oli havaittavissa enemmän innostuneisuutta kuin vieraamman taidetyöskentelymenetelmän kohdalla. Toinen erityisen toimivaksi havaitsemamme menetelmä oli käyttää ilmaisuharjoituksiin virittäytymisessä ilmapalloa. Välineen moniaistillisuus, leikillisuus ja huomion siirtyminen omasta kehosta ilmapalloon poisti esillä olemiseen liittyvää jännitystä.

Taidetyöskentelyyn liittyvistä havainnoistamme nousi esiin ryhmässä käydyt keskustelut. Havaintojemme mukaan taidetyöskentely on virittänyt keskustelua päivän aiheen ympärillä ja luonut tilaa tunteiden sanoittamiselle. Tehtyjen töiden äärellä tytöt löysivät sanoja omille tunteilleen. Arvostuskierroksilla hyvän palautteen vastaanottaminen oli aluksi tytöille hankalaa. Tehdyn työn kautta hyvä ja arvostava palaute oli kuitenkin helpompi ottaa vastaan. Löytämällä työstä ja työn jäljestä positiivisia huomioita oli kehu mahdollista vastaanottaa taiteen tarjoaman suojan turvin. Arvostuskierroksen keskusteluissa ilmeni kiinnostusta toisia kohtaan, toisen kuulemista ja hyväksymistä erityisesti töiden äärelle pysähtyessä. Nämä ovat mielestämme samoja vuorovaikutuksen osatekijöitä, joita Kauppila (2011, 70) kuvaa hyvään vuorovaikutukseen liittyviksi elementeiksi (ks. Kuvio 1: Hyvä vuorovaikutus).

Kirjoitusharjoituksia ohjattaessa havaitsimme suunnittelemiemme luovien kirjoitusharjoitusten kohdalla tyttöjen kaivanneen niihin tarkempaa ohjeistusta ja selkeitä kirjoitusaiheita. Havaintojemme mukaan Mun Tarina ryhmässä kirjoitusharjoitukset toimivat paremmin muita taidetyöskentelymuotoja täydentävinä kuin itsenäisinä harjoituksina. Tämän havainnon pohjalta muutimme alkuperäisiä kirjoitusharjoituksia tukemaan muun taidetyöskentelyn ohella ilmaisua ja toimimaan apuna itseilmaisun kehittämisessä. Kulttuurisensitiivisen työn näkökulmasta kirjoitusharjoitusten selkeyttäminen ja kirjoittamiseen liittyvän kynnyksen madaltaminen kertoivat meidän herkkyydestämme ohjaajina nähdä tyttöjen erityistarpeita liittyen kirjoitustyöskentelyyn.

6.3 Ryhmä tyttöjen silmin

Tarkastelemme seuraavaksi tyttöjen antamaa palautetta ja meidän havaintojamme Mun Tarina ryhmän ajalta. Pyysimme tyttöjä arvioimaan jokaista toimintakertaa erikseen hymiö-kuvakkeiden avulla. Tämän lisäksi keräsimme kirjallisen palautteen viimeiselle kerralle osallistuneilta neljältä tytöltä. Hymiö-kuvakkeissa oli 12 erilaista tunnetta kuvaavaa ilmettä. Hymiökuvakkeet ovat opinnäytetyön liite neljä (Liite 4: Hymiöt palautteen antoon). Hymiökuvakkeet lainasimme Ryhmärenki.fi-sivustolta (Ryhmärenki 2018). Tytöt saivat vapaasti valita haluamansa kuvakkeet ja ohjeistimme heitä arvioimaan ne toimintakerrat, joihin he ovat osallistuneet. Toimintakertoille sai antaa palautetta käyttämällä yhtä tai useampaa hymiökuvaketta. Kuvakkeiden merkityksiä ei avattu ryhmässä keskustellen vaan jokainen tyttö sai valita hymiökuvakkeen, joka parhaiten kuvasi tunnetta kyseisestä toimintakerrasta.

Kuvio 12: Kooste hymiöpalautteista

Kuviossa 12 (Kuvio 12: Kooste hymiöpalautteista) kooste eri toimintakertojen palautteista. Kaikki toimintakerrat saivat ainakin yhden positiivista tunnetta ilmaisevan hymiökuvakkeen. Yhteensä saimme 18 hymiökuvakepalautetta. Kuvan monet mahdollisuudet -toimintakerta ja

päätöskerta saivat positiivisten hymiökuvakkeiden lisäksi kahta erilaista tunnetilaa kuvaavat hymiöt.

Hymiökuvakepalautteen lisäksi keräsimme viimeiseen toimintakertaan osallistuneilta tytöiltä kirjallisen palautteen. Palautelomakkeessa oli seitsemän avointa kysymystä liittyen ryhmässä toimimiseen, teemoihin, luovaan toimintaan, ryhmän turvallisuuteen ja palautteeseen ohjaajille. Palautelomake Mun Tarina ryhmästä on liite viisi (Liite 5: Palautelomake Mun Tarina ryhmästä). Lomakkeen sai täyttää nimettömästi ja jättää niille varattuun pussukkaan lähtiessä. Kaikki viimeiselle kerralle osallistuneet tytöt täyttivät palautelomakkeen.

Kaikki vastaajat kokivat ryhmän turvalliseksi. Tytöt kokivat Mun Tarina ryhmän teemat tärkeiksi ja parhaiten heille oli jäänyt mieleen maalaaminen. Suurin osa vastanneista tytöistä koki oivaltaneensa itsestään jotakin uutta ryhmän aikana.

”Olen luovempi, mitä ajattelin” ja ”Olen kekseliäs”

Tytöt kuvasivat palautteissaan luovien harjoitusten tuntuneen:

”Kivoja ja aika helppoja”

”Luovaa, vapauttavaa, mahtavaa, ihanaa”

”Siistiä”

”Ihan kivoja”

Palautteen perusteella tytöt eivät nimenneet mitään erityistä puutetta ryhmän toteutuksessa tai ohjaajien toiminnassa. Lopuksi tytöt saivat vielä kirjoittaa palautetta ohjaajille.

”Olisi kivaa, jos tekisimme lisää luovia juttuja”

”Olitte tosi kilttejä ja mukavia. Harmi, että tämä loppui niin pian. Tulkaa joskus takaisin!”

Mun Tarina ryhmän aikana kirjaamamme havainnot ovat samassa linjassa tyttöjen antamien palautteiden kanssa. Havainnot tarkasteltaessa esiin nousi tyttöjen antama merkitys ryhmälle. Havaintojemme mukaan tytöt kokivat ryhmän rauhalliseksi ja omakseen. Tytöt puhuivat ryhmästä omana kerhonaan, ja sitoutuminen ryhmään näkyi siinä, että tyttöjen osallistuminen pysyi samana koko syksyn ajan. Kaikki tytöt eivät osallistuneet kaikille ryhmäkerroille, mutta pääsääntöisesti ollessaan Candy-kahvilassa, he osallistuivat Mun Tarina ryhmään. Tyttöjen toiveita kuunnellen ja osallistamalla heidät toiminnan suunnitteluun saimme vähennettyä esteitä osallistumiselle. Luoviin toimintoihin painottuva ryhmä tuntui tytöistä kutsuvalta ja he kokivat luovan tekemisen mielekkääksi toiminnaksi. Ryhmään liittyminen oli helppoa sen toimiessa

Candy-kahvilatoiminnan yhteydessä. Suullisen palautteen perusteella tytöt kokivat, ettei ryhmään osallistuminen koulupäivän jälkeen ollut raskasta vaan päinvastoin, toiminta oli tuntunut tytöistä mukavan rauhalliselta. Sukupuolisensitiivisen työn näkökulmasta palautteen kerääminen tytöiltä voidaan nähdä heitä vahvistavana ja se on lisäksi tyttöjen mielipiteitä arvostavaa. Tyttöjen mielipiteiden kuuleminen myös toiminnan suunnittelussa on antanut tytöille mahdollisuuden vaikuttaa. Havaintojemme mukaan myös kirjallisen palautteen antaminen on ollut tytöille tärkeää ja se näkyi keskittymisenä palautelomakkeen täyttämiseen. Mun Tarina Ryhmä oli havaintojemme perusteella tytöille mielekästä toimintaa, ja he toivoivat uuden heille suunnatun ryhmän lisäksi vanhemmille tytöille omaa Candy-kahvilatoimintaa.

6.4 Ohjaajuuden tarkastelu

Ohjaajuuden tarkastelu on tärkeää ammatillisen kasvun näkökulmasta. Oman toiminnan tarkastelu, ohjaajaparin havainnointi ja toiminnan reflektointi yhdessä on antanut meille ymmärrystä oman ohjaajuuden kehittymisestä. Kunkin ryhmäkerran jälkeen kävimme toimintakerran yhdessä läpi ja kirjoitimme havaintomme tutkimuspäiväkirjaan. Tutkimuspäiväkirja on mielestämme toimiva väline oman ohjaajuuden tarkasteluun ja havaintojen kirjaamiseen.

Tekemiemme havaintojen mukaan Mun Tarina ryhmän ohjaaminen on ollut joustavaa ja sujuvaa. Olemme onnistuneet kuulemaan herkästi tyttöjen toiveita ja tarpeita ryhmässä. Ryhmän toteutuksen aikana olemme kyenneet muuttamaan toimintaa suunnitellusta toiminnasta paremmin tyttöjen sen hetkisiin tarpeisiin vastaavaksi. Esimerkiksi havaitessamme tytöissä ylienergisyyttä ja keskittymisvaikeuksia muokkasimme toimintakerran harjoituksia tunnelmaa rauhoittaviksi. Ryhmäkertojen aloituksessa koimme tärkeäksi antaa tytöille riittävästi aikaa kertoa päällimmäisenä mielessä olevat asiat. Ajan antaminen mahdollisti keskittymisen ryhmätoimintaan paremmin. Lisäksi ajan käyttäminen kuulumisten vaihtoon oli tytöistä tärkeää, havaintojemme mukaan se mahdollisti osaltaan kohdatuksi tulemisen. Herkkyydestä kuulla tyttöjen toiveita kertoo myös päätöksemme ryhmäajan lyhentämisestä 15 minuutilla jokaisen toimintakerran alusta. Päätös perustui havaintoomme Candy-kahvilan yhteisen välipalaketken tärkeydestä tytöille.

Omien havaintojemme mukaan olisimme voineet olla jämäkempiä ohjatessamme ja selkeämpiä ryhmäkertojen aloituksen kanssa. Ryhmäkertojen aloitukset venyivät usein, sillä emme rohjeneet ohjeistaa tyttöjä tiukasti. Pohdimme usein rajanvetoa ohjaajuuden ja tyttöjen vapaa-ajan toiminnan välillä. Tavoitteellinen ryhmä tarvitsee onnistuakseen sopivasti sääntöjä ja ohjausta, jotta sen perustehtävä säilyy. Mun Tarina ryhmässä perustehtävään vaikutti oleellisesti tyttöjen vapaaehtoisuus osallistua toimintaan. Tunsimme ettemme halua rajoittaa liikaa tyttöjen vapaa-aikaa koulupäivän jälkeen. Pohdimme myös tyttöjen jaksamista osallistua pitkien koulupäivien jälkeen aktiivista toimintaa sisältävään ryhmään. Kokemuksemme mukaan taidetyöskentely voi

olla väsyttävää sen itseen kohdistuvan kokonaisvaltaisen otteen vuoksi. Jaoimme pohdintaamme jaksamiseen ja ryhmän rajoihin liittyen tytöille. Keskustelimme asiasta yhdessä tyttöjen kanssa ja he kertoivat, etteivät olleet kokeneet taidetyöskentelyä ja ryhmään osallistumista koulupäivän jälkeen raskaaksi. Ryhmän säännöistä keskusteltaessa tyttöjen kanssa havaitsimme säännöillä ja ryhmätoiminnan raameilla olleen heille tärkeä merkitys. Ryhmän yhdessä kokemat säännöt toimivat tukena, loivat turvaa ja mahdollistivat yhteistyötaitojen harjoittelua. Tyttöjen kanssa käytyjen keskustelujen ja oman reflektiomme perusteella hieman jämäkämpi ote ohjatessa olisi mahdollistanut tehokkaamman ajankäytön ryhmässä viemättä tilaa tyttöjen sensitiiviseltä kohtaamiselta.

6.5 Yhteistyökumppanin palaute

Työelämäyhteistyökumppanilta saamamme palaute oli rohkaisevaa ja kannustavaa. Saimme kiitosta joustavuudesta ja yhteistyötaidoista. Jalkautuvassa tyttötyössä, erityisesti lasten ja nuorten kanssa toimiessa, muuttuvat tilanteet ja suunnitelmien muokkaaminen, ajoittain myös kesken toiminnan, ovat osa työn luonnetta. Otimme huomioon suunnittelussa myös avoimessa Candy-kahvilatoiminnassa tapahtuvan samanaikaisen tytöille suunnitellun ohjelman. Suunnitelimme omat ryhmäkertamme tukemaan avoimen toiminnan teemoja. Esimerkiksi palautekeskustelussa ohjaaja Vanessa Daniel (2018) nosti esiin huomioimamme seksuaalikasvatusteeman osana Mun Tarina ryhmän omat rajat toimintakertaa. Candy-kahvilatoiminnassa oli tuolloin seksuaalityön vastaava ohjaaja vierailulla puhumassa tytöille seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Tutkimme ryhmäläisten kanssa seksuaalikasvatuksen teemaa omia rajoja pohtivien toiminnallisten harjoitteiden kautta. Daniel oli vakuuttunut aiheen käsittelyn tärkeydestä ja antoi positiivista palautetta kyvystämme huomioida toimintaa kokonaisuutena. Lisäksi hän korosti, miten tärkeää osallistumisemme tyttöjen vastaanottamiseen oli heidän tullessaan Me-talolle. Daniel antoi kiitosta lämpimän ja tyttöjä huomioivan vastaanoton luomisesta. Hän kannusti vielä pohtimaan käyttämiämme harjoitteita tyttöerityisyyden kautta opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Ennen johtopäätöksien ja pohdinnan esittelyä tarkastelemme opinnäytetyöprosessimme eettisyyttä ammattietiikan ja tutkimusetiikan näkökulmista. Avaamme opinnäytetyömme luotettavuuden arviointia tutkimuskirjallisuuteen peilaten. Opinnäytetyöprosessiamme esittelevä raporttimme päättyy oppimisemme kuvaamiseen johtopäätösten ja pohdinnan avulla.

Opinnäytetyössämme eettiset arvot näkyivät läpi koko prosessin toiminnan suunnittelusta työn raportointiin. Mun Tarina ryhmä pohjautui tyttöjen toiveille ja tähtäsi heidän osallisuuden vahvistamiseen. Osallistamalla tytöt ryhmän sisällön suunnitteluun, kohtaamalla heidät ja panostamalla vastavuoroisuuteen saimme luotua luottamuksellisen suhteen tyttöihin. Mun Tarina ryhmässä tytöt saivat olla oman näköisiä ja omanlaisiaan tyttöjä ja heidän yksilöllisyytensä otettiin huomioon. Opinnäytetyön raportointiosuudessa halusimme nostaa esiin tyttöjen kokemukset ja antaa tilaa tyttöjen näkemyksille. Raportissa tyttöjen ääni tulee näkyville myös kuvien kautta.

Pyrimme välttämään Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2005, 202-203, 206) esiin nostaman osallistuvan havainnointimenetelmän haasteita, jotka liittyvät siihen, miten tutkijan läsnäolo vaikuttaa havainnoinnin kohteena olevaan ryhmään. Otimme huomioon nämä tutkimusmenetelmään liittyvät seikat tutustumalla tyttöihin ennen ryhmän varsinaista aloitusta. Lisäksi kerroimme tytöille Mun Tarina ryhmän olevan osa opinnäytetyötämme. Kerroimme tytöille kirjoitettavamme opinnäytetyöstä raportin, jossa kuvataan ryhmän toimintaa ja syntyneitä töitä. Kuvattu materiaali, kuvat tyttöjen töistä ja vihkoihin kirjoitetuista teksteistä on tallennettu kännykkäkameralla ja tablettikameralla, joissa molemmissa on asetettuna salasana. Näin materiaali ei ole ollut ulkopuolisten saatavilla. Ryhmän aikana tyttöjen vihkoja säilytettiin lukitussa kaapissa ja ne luovutettiin tytöille ryhmän päätyttyä. Raportissa on esitelty vain niiden tyttöjen töitä, jotka palauttivat saatekirjesuostumuslomakkeen allekirjoitettuna.

7.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyöprojektina toteuttamamme luova toiminta ja taidelähtöiset menetelmät auttavat kokemuksemme mukaan vuorovaikutuksen rakentumisessa ja tunteiden sanoittamisessa. Mielestämme saavutimme Mun Tarina ryhmän tavoitteen tyttöjen sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Mun Tarina ryhmän tavoitteina oli tarjota turvallista ohjattua ryhmätoimintaa, jossa tytöt saivat vuorovaikutukselliseen ryhmään osallistumalla mahdollisuuden harjoitella yhteistyö- ja ryhmätyötaitojaan. Luovat harjoitteet tukivat vuorovaikutusta ja mahdollistivat itsetunteutumisen vahvistumista. Ohjaajina tavoitteemme opinnäytetyössä olivat oman ohjaajuusosaamisemme vahvistaminen ja kehittäminen työskennellessä lasten ja nuorten kanssa. Lisäksi halusimme kehittää projektityöskentelyosaamistamme. Työskentely Mun Tarina ryhmän parissa vahvisti oman osaamisemme kehittymistä. Projekti tuotti myös tietoa Mun Tarina ryhmän sovellettavuudesta jalkautuvaan tyttötyöhön. Saavutimme tavoitteemme kerätä tietoa kohdennetun ryhmän sovellettavuudesta osana Sorella-hanketta. Seuraavissa kappaleissa avaamme tarkemmin tavoitteiden toteutumista.

Ohjatun luovan tekemisen avulla on mahdollista kokeilla ja oivaltaa itsestään uutta. Luovat menetelmät tukevat myös ryhmäytymistä ja tuovat osallistujille iloa. Tunteiden sanoittaminen

taiteen antaman suojan avulla vaikutti olevan helpompaa. Havaitimme taiteen vaikutuksen erityisesti arvostuskierrosten keskusteluissa, joissa taide toimi siltana keskustelulle ja oivallusten tekemiselle itsestä. Etenkin positiivisen palautteen vastaanottaminen helpottui oman tehdyn työn kautta.

Havaintomme ovat samansuuntaisia taidetyöskentelyä pitkään nuorten parissa tutkineen Päivi Känkäsen johtopäätösten kanssa. Känkäsen mukaan (2013, 134) taidelähtöiset työmenetelmät tukevat normatiivisuudesta vapaata tilaa. Känkänen korostaa myös taiteen ja taidelähtöisten menetelmien terapeuttisuutta niiden tuodessa iloa ja piristystä elämään. Monenlaiset ilmaisukeinot voivat avata uusia ajatuksia ja kykyä nähdä asioista eri puolia. (Känkänen 2013, 134-135.) Taidelähtöinen työskentely sopii mielestämme hyvin osaksi sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä työtä, jossa mahdollistetaan normeista vapaita kohtaamisen paikkoja. Taidetyöskentely tukee jokaisen mahdollisuuksia olla omanlaisensa yksilö ja toteuttaa itseään ilman ulkopuolelta tulevaa määrittelyä. Fadjukoffin (2009, 190) mukaan Identiteetin rakentumista voi osaltaan tukea monipuoliset, valinnanmahdollisuuksia tarjoavat ja tukevat kasvu ympäristöt. Mielestämme Mun Tarina ryhmä voi toimia yhtenä tällaisena identiteetin rakentumista tukevana ympäristönä.

Yhteistyö ryhmässä oli sujuvaa, vaikka ajoittain tytöt tarvitsivat ohjaajilta tukea erityisesti pari- ja ryhmätöissä. Ensimmäisten paritöiden jälkeen tytöt rohkaistuivat toimimaan enemmän yhdessä. Pari ja ryhmätöyt toimivat havaintojemme mukaan vuorovaikutustaitoja ja toisen huomioimista vahvistavana tekijänä. Havaintojemme mukaan tällaiset harjoitukset olisivat jatkossakin tarpeellisia tukemaan tyttöjen vuorovaikutustaitojen kehittymistä edelleen. Vaikka huomasimme ryhmätöiden ja yhteistyön tuovan positiivisia vaikutuksia tyttöjen väliseen vuorovaikutukseen, on kuitenkin haasteellista arvioida, kehittivätkö tyttöjen ryhmätöitäidot Mun Tarina ryhmän aikana. Arvioinnin haasteellisuutta lisäsi tyttöjen vaihtuvuus ryhmäkerroittain. Osa tytöistä osallistui vain muutamaaan ryhmäkertaan ja osa taas lähes kaikkiin. Ryhmä ei muodostunut tästä johtuen niin tiiviiksi kuin sellaisessa ryhmässä, jossa vaihtuvuutta ei ole.

Suurin osa kirjallisen palautteen antaneista tytöistä koki oivaltaneensa itsestään jotakin uutta Mun Tarina ryhmän aikana. Turvallinen ja myönteinen ilmapiiri ryhmässä on mielestämme toiminut jokaista ryhmään osallistunutta tyttöä vahvistavana. Taidetyöskentely on antanut positiivisia kokemuksia ja toiminut itsetuntemusta lisäävänä tekijänä.

Ohjaajina kehittymiseen työskentely yhteistyössä Espoon Tyttöjen Talon kanssa on antanut paljon uusia näkökulmia ja laajentanut ymmärtämystämme lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn erityisesti sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen työn näkökulmasta. Ohjaajuuden tarkastelu työtöiden ja sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisen työtöiden kautta on ollut ajatuksia herättävää. Tämä näkökulma antaa kohtaamiselle aivan uusia ulottuvuuksia. Oman ammatillisuuden pohtiminen oman sukupuolisuuden kautta on ollut ajoittain haastavaa ilman jatkuvaa työyhteisön

tukea. Ohjaajuuden kehittymisen kannalta olisimme voineet ottaa sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyyden yhdeksi ohjaajana kehittymisen tavoitteeksi. Tavoitteen asettelu olisi näin tukenut vahvemmin työn suunnittelua tyttöerityisyyden näkökulmasta läpi koko prosessin.

Mun Tarina ryhmän kokoontumispaikkana toimineen Me talon salin muokkaaminen viihtyisäksi taidetyöskentelytilaksi tuki tyttötyön lähtökohtia. Eischer, Mulari ja Uusitalo-Herttua (2010, 8-9) ovat nostaneet esiin tyttöjen tarpeisiin vastaamisen myös tilojen viihtyvyyden suunnittelun osalta. Koimme tärkeäksi viihtyisän ja turvallisen ilmapiirin luomisen tilaan ryhmätöyöskentelyn aikana. Halusimme tehdä tilasta tyttöjen näköisen tuomalla tilaan viihtyvyyttä lisääviä elementtejä, kuten tyynejä, musiikkia ja tyttöjen tekemää taidetta.

Opinnäytetyöprosessin aikana tekemiemme havaintojen mukaan olemme kehittyneet ohjaajina. Kykymme reagoida nopeasti vaihtuviin tilanteisiin ja muokata tehtyjä suunnitelmia vastaamaan ryhmän tarpeita on saanut vahvistusta syksyn aikana. Reflektointitaitomme ovat kehittyneet opinnäytetyöprosessin aikana. Otimme työtavaksi purkaa yhdessä ryhmän toimintakerrat jokaisen ryhmäkerran jälkeen. Kirjoitimme havaintojamme ja ajatuksiamme ryhmästä, ohjaajuudesta ja toiminnan meissä herättämistä tunteista tutkimuspäiväkirjaan. Totesimme yhteisen reflektion olevan meille sopiva tapa käsitellä yhdessä koettua. Se myös toimi työhyvinvoinnin kannalta jaksamista edistävasti. Ryhmään liittyvät asiat saimme käytyä läpi yhteisen keskustelun kautta, jolloin niihin ei ollut tarvetta palata vapaa-ajalla. Talentian mukaan sosiaalialan ammattilaisen on tärkeää tunnistaa omat ammatilliset ja henkilökohtaiset rajansa. Jokainen on vastuussa omasta jaksamisestaan. Oman vapaa-ajan kunnioittaminen on osa ammatillisuutta (2017, 50-51). Toinen tärkeä havainto liittyen ohjaajuuden reflektointiin oli työskentelystä nousseiden kehittämistarpeiden, kuten esimerkiksi sen, mitä olisimme ohjaajina voineet tehdä toisin, läpikäyminen yhdessä. Kehittämistarpeiden läpikäyminen auttoi meitä hyväksymään keskeneräisyyttämme ohjaajina ja lisäsi armollisuutta itseämme kohtaan.

Projektityöskentelyosaamisemme kehittyi prosessin aikana. Tulevina sosiaalialan ammattilaisina asiakkaiden tarpeista lähtevän tavoitteellisen toiminnan suunnitteleminen, toteuttaminen, arviointi ja viestintätaidot ovat tärkeitä. Pitkäjänteinen työskentely ja joustavuus yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi toteutui toimivan yhteistyön tuloksena. Tutkimusviestinnällinen ote näkyy mielestämme läpi kirjallisen raporttimme. Vilkan ja Airaksisen (2003, 9-10) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata käytännön ja teorian välistä ammatillista vuorovaikutusta. Suunnittelemamme toiminnallinen opinnäytetyö ja sen kirjallinen raportti tekevät näkyväksi ammattitaitoamme.

Kokemuksemme mukaan Mun tarina ryhmän kaltainen toiminta sopii hyvin toteutettavaksi jalkautuvaan tyttötyöhön. Avoimen Candy-kahvilatoiminnan yhteydessä toteutettuna Mun Tarina ryhmä tarjosi vanhemmille tytöille mahdollisuuden saada omaa aikaa ikätoveriensä seurassa. Lisäksi Candy-kahvilatoimintaan yhdistettynä ryhmään osallistumisen esteitä on mielestämme

voitu vähentää. Candy-kahvilan sukupuolieriytetty tila, toiminta ja kokoontumisaika mahdollistivat tyttöjen osallistumisen ryhmätoimintaan helpommin kuin toteutettuna Candy-kahvilatoiminnan ulkopuolella.

Mun Tarina ryhmän tytöt kokivat ryhmään osallistumisen merkitykselliseksi itselleen. Havaintojemme ja tyttöjen antamien palautteiden perusteella tämä näkyi esimerkiksi puheena omasta kerhosta. Taidelähtöinen toiminta on ollut mielekästä tytöille ja etenkin maalaaminen nousi yhdeksi suosituimmaksi taidemuodoksi. Vuorovaikutuksen kannalta taiteella on ollut sitä lisäävä vaikutus. Opinnäytetyömme kirjallisen osuuden toteutuksen kuvaus on oppaan omainen, jolloin samankaltainen ryhmä on uudelleen toteutettavissa ja muokattavissa eri ryhmille soveltuvaksi. Havaintomme ryhmästä tukevat myös ryhmän toteuttamista uudelleen tässä toimintaympäristössä.

7.2 Pohdinta

Meille opinnäytetyöprosessin tärkein anti on ollut tyttöjen kohtaaminen, läsnäolo ja ryhmässä käydyt luottamukselliset keskustelut. Se, että ryhmä oli osa opinnäytetyötä, oli meille toisijainen asia, mahdollisuus kulkea tyttöjen rinnalla tämä yhteinen matka oli prosessin arvokkain lahja.

Tarkastellessamme koko opinnäytetyöprosessiamme havaitsimme yhteistyön merkityksen prosessin onnistumisen kannalta. Suunnittelimme Mun Tarina ryhmää erillään muun Candy-kahvila toiminnan ohjelman suunnittelusta. Koko syksyn ohjelmarungon suunnittelu yhdessä olisi tukenut paremmin toimintojen yhteensovittamista teemojen ja tilojen suhteen. Muutamat yhteiset tapaamiset Candy-kahvilan ohjaajien kanssa olisivat mahdollistaneet paremmin teemojen huomioimisen jo suunnitteluvaiheessa.

Suurimmat haasteet opinnäytetyöprojektissa liittyivät allekirjoitettujen saatekirjesuostumuslomakkeiden takaisin saamiseen tytöiltä. Irrallisen paperilomakkeen palauttamisen muistaminen kerran viikossa tapahtuvaan toimintaan oli tytöille vaikeaa. Usein lomake oli kotona tai se oli kadonnut. Tästä johtuen käytettävissämme oleva tutkimusaineisto jäi suppeammaksi kuin aluksi ajattelimme. Pohdimme olisiko lomakkeen tarjoaminen useammilla kielillä helpottanut sen takaisin saamista. Pohdimme myös millaisia digitaalisia mahdollisuuksia olisi voitu hyödyntää. Tarjosimme tytöille myös mahdollisuutta lähettää allekirjoitetun lomakkeen kuvaviestillä Espoon Tyttöjen Talon ohjaajalle. Havaitsimme lomakkeisiin liittyvän ongelman opinnäytetyön kannalta myöhäisessä vaiheessa, mutta jatkossa mahdollisuus palauttaa lomake kuvaviestillä voisi olla lomakkeeseen valmiiksi kirjattuna.

Tuloksia tarkasteltaessa kiinnitimme huomiota hymiökuvakkeiden avulla kerätyn palautteen arvioinnin haasteeseen. Hymiökuvakkeet olisi kannattanut määritellä tyttöjen kanssa yhteisesti,

jolloin niiden arviointi myöhemmin olisi ollut helpompaa ja vähemmän tulkinnanvaraista. Suosittelemme vastaavaa arviointia käytettäessä kiinnittämään huomiota kuvakkeiden määrittelyyn.

Tarkastellessamme opinnäytetyöprosessin aikana saamaamme kokonaisvaltaista ymmärrystä luovan toiminnan ryhmän monipuolisuudesta osana tyttötyötä haluamme nostaa esiin tekemämme huomiot. Turvallinen tila ja ryhmäytyminen ovat tärkeimmät elementit luotaessa uutta ryhmää. Ne ovat tärkeitä yhteisöllisyyden kehittymisen kannalta. Ryhmäytymiseen panostaminen on kokemuksemme mukaan pitkälle kantava voima. Hyvin ryhmäytetty ryhmä tukee toisiinsa ja on voimavara myös toimintaympäristönsä ulkopuolellakin.

Mun Tarina ryhmän toteuttaminen yhteistyössä Espoon Tyttöjen Talon kanssa on antanut meille lisää valmiuksia huomioida sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyyttä jatkossa toiminnan suunnittelussa. Mielestämme Mun Tarina ryhmä on itsessään valmis konsepti toteutettavaksi myös Espoon Tyttöjen Talon toiminnan ulkopuolella. Saamamme kokemuksen myötä ideamme nuorille suunnatusta luovan toiminnan ryhmästä on toimiva. Se soveltuu nuorille sosiaalisten taitojen harjoitteluun sukupuolesta riippumatta. Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyyden läpi tarkasteltuna meille on kehittynyt herkkyyttä nähdä nuorten erityistarpeita ja ottaa ne jatkossa huomioon osana tulevaa ammattiamme.

Mun Tarina ryhmää voitaisiin kehittää vielä osallistamalla nuorten lähipiiriä ja lähiyhteisöjä mukaan. Esimerkiksi ryhmässä syntyneiden töiden esitleminen avoimena taidenäyttelynä voisi toimia tilaisuutena uudenlaiselle kohtaamiselle. Taidenäyttely voisi toteutua julkisissa tiloissa esimerkiksi kirjastossa tuoden nuorten taiteen ja äänen esille. Taiteen äärelle kokoontuminen voisi toimia yhteisöllisyyttä lisäävänä ja uutta dialogia rakentavana tilana. Taidenäyttelyyn voitaisiin kehitellä myös muita taidemuotoja syventämään tarinoita nuorten elämästä.

Julkinen taidenäyttely voisi tukea nuorten itsearvostuksen kasvua antamalla heille ja heidän töilleen arvon sekä tuomalla heidän äänensä kuuluville osana elinympäristöjä. Yhteiskunnallisella tasolla tyttöjen töiden esiin tuominen nostaisi myös tyttöerityisyyden tärkeyttä ja antaisi tytöille kokemuksen heidän merkityksellisyydestään.

Lähteet

Painetut

Bahmani, A. & Honkasalo, V. 2016. Kulttuurisensitiivinen sukupuoli: Monikulttuurinen sukupuolisensitiivinen työ setlementtiliikkeessä. Setlementtijulkaisuja nro 44. Vaasa: Setlementtiliitto.

Bardy, M., Känkänen, P., Konttinen, M. 2005. Omat ja muiden tarinat: Ihmisyyttä vaalimassa. Helsinki: Stakes.

Bardy, M. & Känkänen, P. 2005b. Tarinat yksilön ja yhteisön suhteissa. Teoksessa: Satka, M., Karvinen-Niinikoski, S., Nylund, M & Hoikkala, S. Sosiaalityön käytäntötutkimus s 208-209. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. 2. Painos. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY.

Dunderfeldt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14.-15.painos. Helsinki: WSOYpro.

Fadjukoff, P. 2009: Identiteetti persoonallisuuden kokoavana rakenteena. Teoksessa: Metsäpelto, R-L. & Feld, T. (toim.) Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. Jyväskylä: PS- kustannus. WS Bookwell Oy Juva.

Heikkinen, H.L.T. 2010: Narratiivinen tutkimus: Todellisuus kertomuksena. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. WS Bookwell Oy Juva. 143-159.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Honkasalo, V. 2011. Tyttöjen kesken: Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 109. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Kauppila, R. A. 2011. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. 3. Painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kautto, V. 2009. Ootsä mun kaa? Ystävyys monikulttuuristen nuorten arjessa. Teoksessa Hari-nen, P., Honkasalo, V., Souto, A-M. & Suurpää, L. Ovet auki!: Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 91. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Karkkulainen, M. 2011. Siivet selkään, draamakengät jalkaan: Kohtaamisia draaman pedagogisilla näyttämöillä. Helsinki: Draamatyö.

Knill, P.J. 2005. The theory of practice. Teoksessa Knill, P.J., Levine, E.G. & Levine, S.K. Principles and practice of Expressive Arts Therapy: Toward a Therapeutic Aesthetics. London: Jessica Kingsley.

Kotka, R., Kotka, H. & Hiltunen, J. 2011. Tarinat tunteiden tulkkina: Toiminnallisia ideoita satujen ja draaman maailmasta. Jyväskylä: PS-kustannus.

Känkänen, P. 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa: Kohti tilaa ja kokemuksia. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Känkänen, P. 2006. Taidelähtöiset työmenetelmät lastensuojelussa. Teoksessa: Forsberg, H., Ritala-Koskinen, A. & Törrönen, M. 2006. Lapset ja sosiaalityö. Kohtaamisia, menetelmiä ja tiedon uudelleen arviointia. Jyväskylä: PS-kustannus. 129-148.

Leavy, P. 2015. Method meets art: Arts-based research practice. Second edition. New York: Guilford Press.

Linnainmaa, T. 2005. Mitä Kirjallisuusterapia on? Teoksessa Hoitavat sanat: Opas kirjallisuusterapiaan. Mäki, S. & Linnainmaa, T. Toim. Helsinki: Duodecim. 11-25.

Loisto settlementti. 2017. Vuosikertomus. Loisto settlementti liitto.

Mäki, S. & Kinnunen, P. 2005. Lapsi ja nuori sadun peilissä. Teoksessa Hoitavat sanat: Opas kirjallisuusterapiaan. Mäki, S. & Linnainmaa, T. Toim. Helsinki: Duodecim. 26-51.

Niemistö, R. 2007. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 7. painos. Helsinki: Palmenia.

Rankanen, M., Hentinen, H. & Mantere, M. 2007. Taideterapian perusteet. Helsinki: Duodecim.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. uud. p. Helsinki: WSOY.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Sähköiset

Eischer, H. Mulari, H. & Uusitalo-Herttua, M. 2010. Tyttötyö kääntyi 2010-luvulle. Tyttötyön kansio. Viitattu 31.8.18. <https://settlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/39125a919b7450953c19b6418ca8d122/1523106976/application/pdf/965517/Tytt%C3%B6ty%C3%B6n%20kansio.pdf>

Espoon Tyttöjen Talo. 2019. Kulttuurisensitiivisyys. Viitattu 12.1.19. <http://www.espoontyttojentalo.fi/ammattilaisille/>

Espoon Tyttöjen Talo. 2018. Tervetuloa Espoon Talolle. Viitattu 1.9.18. <http://www.espoontyttojentalo.fi/>

Espoon Tyttöjen Talo. 2018. Tyttöryhmiä muualla Espoossa. Viitattu 31.8.18. <http://www.espoontyttojentalo.fi/toiminta/>

Loisto settlementti. 2018. Loisto settlementti ry. Viitattu 1.9.18. <https://loistosetlementti.fi/meista/>

Loisto settlementti. 2019. Loisto settlementti ry. Viitattu 22.1.19. <https://loistosetlementti.fi/ammattilaiselle/>

Me säätiö. 2018. Mikä on Me-talo? Viitattu 12.1.19. <https://www.mesaatio.fi/me-talo/mika-me-talo-on/>

Pyykkönen, M. 2007. Monikulttuurisuus suomalaisten nuorisjärjestöjen toiminnassa. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 22.1.19. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/jarjesto.pdf>

Ryhmärenki. 2018. Ilmeikkäitä mielipiteitä. Viitattu 12.1.19. <https://ryhmarenki.fi/ilmeikkaita-mielipiteita/>

Setlementti. 2018a. Loisto setlementti. Viitattu 31.8.18. <https://www.setlementti.fi/setlementit/loisto-setlementti-helsinki/>

Setlementti. 2018b. Tyttö- ja naistyö. Viitattu 1.9.18. <http://www.setlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/sukupuolisensitiivisyys3/tytto-ja-naistyö/>

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka: Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 11.1.19. http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikka-opas_2017.pdf

THL. 2018a. Hyvinvointi ja terveysterot. Viitattu 2.1.19. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveysterot/eriarvoisuus/elamankulku/nuoret>

THL. 2018b. Taidelähtöiset menetelmät. Viitattu 21.12.18. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat

THL. 2018c. Maahanmuuttajalasten, nuorten ja perheiden terveys. Viitattu 22.1.19. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajalasten-nuorten-ja-perheiden-terveys>

Wekesa, S. 2019. Kulttuurisensitiivisyys. Viitattu 22.1.19. <https://tyttojentalo.fi/tyttojentalo/monikulttuurinen-tyttotyö>

Julkaisemattomat

Daniel, V. 2018. Espoon Tyttöjen Talon Ohjaaja. Palautekeskustelu 21.12.18. Helsinki.

Junttila, N. 2018. Yksinäisyys ei ole ystävä - seminaari. 12.10.2018. Loisto setlementti ry. Sellosali. Espoo.

Kulttuurisensitiivisyyden määrittely. 2018. Kulttuurisensitiivinen työ Kalliolan nuorissa materiaali. Loisto setlementti.

Susepaketti. 2017. Sukupuolisensitiivisyys perehdytys materiaali. Loisto setlementti.

Saastamoinen, K. 2018. Turvallisen tilan määrittelyä Kalliolan nuorten kulttuurisensitiiviselle työryhmälle. Loisto setlementti.

Kuviot

Kuvio 1: Hyvä vuorovaikutus	19
Kuvio 2: Mun Tarina ryhmäkertojen rakenne.....	23
Kuvio 3: Toteutuneet ryhmäkerrat.....	26
Kuvio 4: Toiveita ryhmästä -kollaasi.....	27
Kuvio 5: Kuvakorttityöskentelyä.....	28
Kuvio 6: Piirrä syyslomastasi -harjoitus	30
Kuvio 7: Parishakkia maalaten.....	31
Kuvio 8: Hiilityöt tarinan pohjalta	32
Kuvio 9: Nimen innoittama maalaus	33
Kuvio 10: Painetut käden jäljet	34
Kuvio 11: Taidenäyttely ja hymiöpalautteita	35
Kuvio 12: Kooste hymiöpalautteista	38

Liitteet

Liite 1: Saatekirjesuostumuslomake	52
Liite 2: Mun Tarina ryhmän mainos	53
Liite 3: Ryhmätoiminnan suunnitelma.....	54
Liite 4: Hymiöt palautteen antoon.....	56
Liite 5: Palautelomake Mun Tarina ryhmästä	58
Liite 6: Tutkimuslupa	59

Liite 1: Saatekirjesuostumuslomake

Hei,

elokuu 2018

Olemme Laurea ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötämme yhteistyössä Espoon Tyttöjen Talon kanssa. Ohjaamme syksyllä torstaisin Espoon Me-Talolla 12-17-vuotiaille tytöille suunnattua Mun Tarina-ryhmää. Ryhmässä teemme erilaisia luovia harjoituksia liittyen muun muassa itsetuntemukseen, ystävyyteen ja omiin vahvuuksiin.

Opinnäytetyössä tutkimme miten luovat harjoitukset vaikuttavat tyttöjen omaan kertomukseen itsestään. Tutkimme aihetta kerrottujen ja kirjoitettujen kertomusten sekä kuvien kautta.

Tarvitsemme sinun ja huoltajasi kirjallisen suostumuksen ryhmään osallistumisesta ja siellä syntyneiden kertomusten hyödyntämiseksi opinnäytetyössämme. Opinnäytetyömme raportista ei voida tunnistaa yksittäistä henkilöä ja kaikki kerätty materiaali hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Meitä opiskelijoita sitoo vaitiolovelvollisuus.

Tervetuloa Mun Tarina-ryhmään!

Tapaamisiin,
Liisa Kaltia ja Lea Tirkkonen

me.
talo

Lisätietoja saat Sonja Puolakalta p.0504689130

Suostumus

Täytä suostumus ja palauta se Espoon Tyttöjen Talon ohjaajalle Sonja Puolakalle.

Minä _____ osallistun Mun Tarina-ryhmään syys-marraskuussa 2018 Espoon Me-Talolla.

Saan ottaa valokuvia	kyllä ___ ei ___
Ottamani valokuvia saa käyttää tutkimusaineistona	kyllä ___ ei ___
Kirjoittamaani tekstiä saa käyttää tutkimusaineistona	kyllä ___ ei ___
Tekemiäni töitä saa käyttää tutkimusaineistona	kyllä ___ ei ___

Päivämäärä

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Päivämäärä

Huoltajan allekirjoitus

Nimenselvennys

Liite 2: Mun Tarina ryhmän mainos

TULOSSA SYKSYLLÄ

Mun Tarina RYHMÄ

12-17-VUOTIAILLE
TYTÖILLE

**ESPOON ME-TALOLLA TORSTAINEN 27.9-29.11.2018 KLO 17:30-19
(TERVEYSKUJA 2)**

Luovan toiminnan ryhmässä sinulla on mahdollisuus kokeilla ohjaajien avustuksella erilaisia luovia harjoituksia oman tarinasi tutkimiseen. Opinnäytetyönä toteutuvassa ryhmässä mm. kirjoitetaan, maalataan ja kurkistetaan ilmaisun maailmaan.

Ryhmää ohjaavat Lea ja Liisa

TULE MUKAAN ♥ KYSY LISÄÄ SONJALTA 0504689130

Liite 3: Ryhmätoiminnan suunnitelma

Toiminnan alustava suunnitelma

90 min/kerta

Virittäytyminen (toiminnallista, tunteiden/olon sanoittamista)
 Toiminta teeman ympärillä (luovaa kirjoittamista, tarinoiden lukemista, kuvallista ilmaisua, draamaa)
 Purku (hetken merkitseminen tai arvostuskierros)

Ryhmän aloitus		
Mitä tehdään:	Toiminnan Tavoitteet:	Huomioitavaa:
Kerrotaan ryhmästä ja alustavasta suunnitelmasta. Esitellään opinnäytetyö ja tutkimuslupa. Toiveet tulevalle ryhmälle ja avointa keskustelua. Sosiometriaa, tutustumisleikkejä, Mitä odotan ryhmältä-kollaasi.	Tutustumista ryhmään, luoviin menetelmiin ja ohjajiin. Päätös ryhmään osallistumisesta. Kartoittaa osallistujien toiveita ja tarpeita.	Kollaasi tarvikkeet Tutkimusluvut

1. Tutustumista ryhmään ja itsen		
Mitä tehdään:	Toiminnan Tavoitteet:	Huomioitavaa:
Kuvakorttityöskentelyä	Tutustuminen ja virittäytyminen.	Varaa kuvakortit ja ryhmäsopimus pohja + välineet
Nimiin liittyviä harjoituksia: nimen tarina, ”100 sanaa nimestä”	Tutustuminen, itsestä kertominen, vuorovaikutuksen lisääminen	
Itselle kirje (apukysymykset)	Lähtötilanne, miten näen itseni tänään, mitä ja miten kerron itsestäni ennen ryhmään osallistumista	
Tehdään ryhmäsopimus	Luodaan yhdessä pelisäännöt työskentelylle, ryhmän turvallisuus	

2. Ilmaisua tutuksi		
Mitä tehdään:	Toiminnan Tavoitteet:	Huomioitavaa:
Tutustumista ilmaisuun (helppoja harjoituksia, ilmapallo leikit), tuo mukanasasi tärkeä esine. Kirjoitetaan esineestä ja jaetaan tarinoita.	Tutustuminen ja ryhmän luottamuksen rakentaminen. Rentoutuminen. Rohkaistuminen. Itsestä kertominen ja jakaminen muille. Vuorovaikutus, toisen kuuleminen ja kuunteleminen	Ilmapallot Varaesineet

3. Kuvat kertovat		
Mitä tehdään:	Toiminnan Tavoitteet:	Huomioitavaa:
Ilmaisua kuvan avulla: Kerro viikostasi piirtäen yhteiselle paperille -harjoitus,	Uusien ilmaisukeinojen löytäminen, toisen kuuntelu, sanaton vuorovaikutus	Tarvittavat välineet

Yhteismaalaus	Ryhmässä toimiminen, yhteistyötaidot, toisen työn arvostaminen	
---------------	--	--

4. Kuvan monet mahdollisuudet		
Mitä tehdään:	Toiminnan tavoitteet:	Huomioitavaa:
Parisakki	Vuorovaikutus	Materiaalit
Toisen työn jatkaminen/kiertävät työt	Omien toimintatapojen tunnistaminen, luopuminen, jatkaminen, toisen kunnioittaminen	

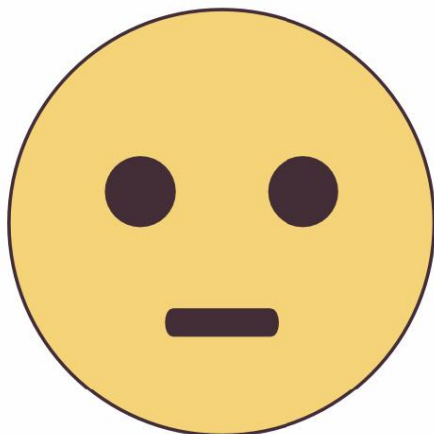
5. Sadut ja tarinat		
Mitä tehdään:	Toiminnan tavoitteet:	Huomioitavaa:
Työskennellään satujen ja tarinoiden parissa: Intiaani nimet -alkuharjoitus.	Virittäytyminen tarinoiden maailmaan	
Norsutarina-harjoitus	Omien pelkojen tunnistaminen ja käsittely	
kirjoitus-silmukointia, Tarinatyöskentely tarinalle vaihtoehtoinen loppu tai uusinäkökulma. (Intiaani sadut tai muumit)	Luovuuden rohkaisu, ratkaisujen löytäminen, vahvuuksien löytäminen	

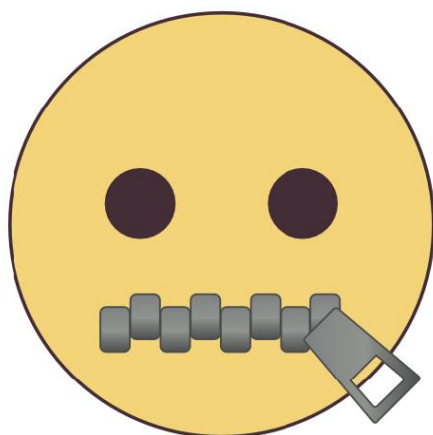
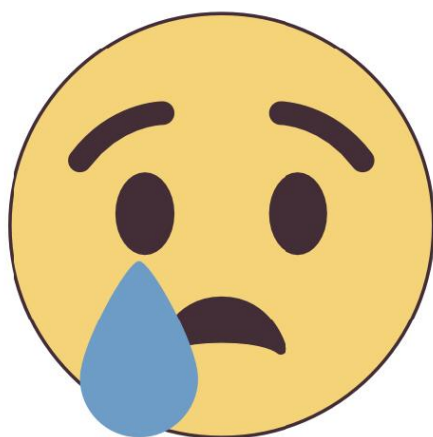
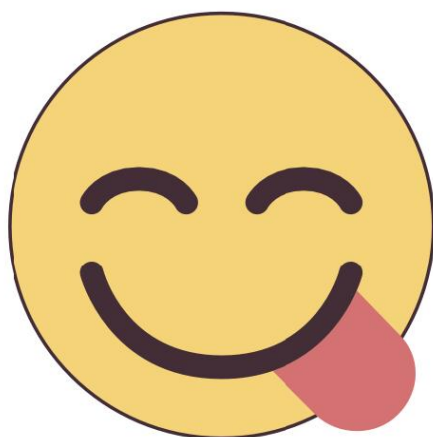
6. Leikitään vakavasti - draamalla tunteisiin		
Mitä tehdään:	Toiminnan tavoitteet:	Huomioitavaa
Käsitellään yksinäisyyttä/erilaisuutta draamaan keinoin	Esiintymisjännityksen lieventäminen, toisen asemaan asettuminen, erilaisuudesta keskustelu, tunne työskentely	Tila/Iso sali

7. Kurkistus tulevaisuuteen		
Mitä tehdään:	Toiminnan tavoitteet:	Huomioitavaa
Omien unelmien kanssa työskentely: Unelmakartta/Vuosisuunnitelma 2019.	Omien unelmien nimeäminen ja nostaminen esiin. Tulevaisuuden suunnitelmien tekeminen.	Materiaalit unelmakarttaan
Uusi kirje itselle.	Missä olen nyt, tutkimuskysymys	
Etätehtävä kuvat 5 kaunista ja yksi ruma asia joka päivä seuraavaa kertaa varten.	Positiivisten asioiden löytäminen arjesta ja epävarmuuden sietäminen.	

8. Ryhmän lopetus		
Mitä tehdään:	Toiminnan tavoitteet:	Huomioitavaa:
Käsitellään kuvia ja tehdään niistä kirjoitelma mitä opin itsestäni katsomalla kuvia.	Positiivisten asioiden löytäminen arjesta ja epävarmuuden sietäminen. Omien vahvuuksien löytäminen.	Herkut
Puhu hyvää seläntakana - harjoitus,	Palautteen antaminen ja vastaanottaminen.	
Herkuttelua, yhteisruno.	Ryhmän päätös	

Liite 4: Hymiöt palautteen antoon

Liite 5: Palautelomake Mun Tarina ryhmästä

Mun Tarina- ryhmän palaute

1. Mikä on jäänyt sinulle erityisesti mieleen?

2. Oivalsitko ryhmän aikana jotakin uutta itsestäsi?

3. Mikä ryhmän teemoista on tuntunut sinusta tärkeimmältä?

4. Miltä luovat harjoitukset ovat tuntuneet?

5. Mitä jäit kaipaamaan? Mitä olisimme voineet tehdä toisin?

6. Tuntuiko ryhmä sinusta turvalliselta?

7. Mitä haluaisit sanoa (ruusuja ja risuja) ohjaajille Lealle ja Liisalle?

Kiitos palautteestasi!

Liite 6: Tutkimuslupa

Tutkimuslupahakemus

Nimi: Liisa Kaltia ja Lea Tirkkonen
 Tehtävä/virka-asema/oppiarvo: Sosionomi (AMK) opiskelijat
 Sähköposti: liisa.kaltia@student.laurea.fi, lea.tirkkonen@student.laurea.fi
 Päiväys: 20.8.2018

Opinnäytetyön tekijä/t: Liisa Kaltia ja Lea Tirkkonen
 Koulutusohjelma/korkeakoulu: Sosionomi (AMK), Laurea ammattikorkeakoulu
 Toimipiste: Tikkurila

Opinnäytetyön ohjaaja/ohjaajat:
 Riikka Kanervo, Laurea ammattikorkeakoulu
 Sonja Puolakka, Espoon Tyttöjen Talo
 Iris Katero, Espoon Tyttöjen Talo

Työn/tutkimuksen nimi:
 "Mun tarina" - Luovan toiminnan ryhmässä syntyneet vaikutukset tyttöjen omaan narratiiviin jalkautuvassa tyttötyössä

Tavoitteet/tutkimusongelma:
 Toiminnallinen opinnäytetyömme toteutetaan jalkautuvan tyttötyön Sorella kehittämishankkeessa. Toimintamme tavoitteena on voimauttaa ja vahvistaa ryhmään osallistuvia tyttöjä sekä kehittää heidän itsetuntemusta, vuorovaikutustaitoja, tarjota turvallista ohjattua ryhmätoimintaa ja vähentää yksinäisyyttä sekä lisätä yhteisöllisyyttä.

Lisäksi tavoitteena on tuottaa tietoa osana Sorella hanketta toteutetun ryhmämme toiminnan vaikuttavuudesta soveltamalla narratiivista tutkimusotetta ryhmätoiminnan ja opinnäytetyömme arviointiin.

Alustava tutkimuskysymyksemme on: Siirtyvätkö Mun Tarina -luovan toiminnan ryhmässä saatu kannustava palaute ja syntyneet oivallukset omista vahvuuksista ryhmään osallistuvien tyttöjen omaan narratiiviin?

Tarvittavien tietojen / aineistojen määrittely:
 Tutkimusmateriaalina käytetään ryhmään osallistuvien tyttöjen ryhmätoiminnassa tuottamia tekstejä, kuvia ja havainnoitua puhetta.

Materiaali kerätään ryhmätoiminnan aikana suoraan osallistujilta, lisäksi käytetään ohjaajien reflektointilomaketta.

Aikataulu (noin kahden kuukauden tarkkuudella):
 Alustava aikataulu: Ensimmäinen tapaaminen työelämäyhteistyökumppanin kanssa 19.6.18.
 Ryhmätoiminnan suunnittelu heinä-elokuu 2018. Suunnitelmaseminaari syyskuussa 2018. Ryhmä toteutetaan syys-marraskuussa. Joulukuussa analysoidaan tuloksia ja kirjoitetaan opinnäytetyötä. Arvioivaseminaari tammikuussa 2019.

Liitteet:
 Opinnäytetyösuunnitelma, ryhmätoiminnan suunnitelma, tiedote/lupa osallistujille ja vanhemmille, mainos

Päätöksentekijä täyttää Espoon tyttöjen talolla

Tutkimuslupa myönnetään

Tutkimuslupaa ei myönnetä

Perusteet:

Eettisesti perusteltu suunnitelma, joka on työelämän tarpeellisin luonnioon otettava ja tyttöjä kunnioittava.

Päätöksentekijä nimi ja päivämäärä:

Maria Wikberg 5.9.2018